

Laisvoji Mintis

FREEDOM OF THOUGHT

A POPULAR SCIENTIFIC MONTHLY IN THE LITHUANIAN LANGUAGE

Mėnesinis iliustruotas Mokslo ir Literatūros Laikraštis, leidžiamas Bendrovės, "Laisvoji Mintis" Chicago, Illinois.

All communications must be addressed to "Laisvoji Mintis," 2627 Calumet Avenue Chicago, Ill.

Application Made for Second Class Mail Matter

No. 56

Chicago, Ill., Sausis (January) 1915

Tomas VI

INTALPA.

1. Pažvelgus Atgal, *Dr. J. Šliupas* ..... 1319—1320
2. Darbą Pradedant, *Zig. Vitkauskas*. .... 1320—1321
3. Dr. Jonas Šliupas. 1322
4. Idealas, *Spėras*. .... 1323—1324
5. Kruvinasis Lietuvos laikmetis, *Dr. J. Šliupas*... 1324—1325
6. Iš Gamtos Mokslų Srities. 1326
  - (a) Kenksmingi parazitai, *Z. V-kas*. 1326
  - (b) Alkoholis mokslo šviesoje, *Z. Vitkauskas* 1326—1327
7. Penki Metai, *Z. Vitkauskas*. .... 1327—1328
8. Šis bei tas iš Chronikos. .... 1328—1330
  - (a) Mokslininkų susivaziavimas, (b) Nekrologija, (c) Dovanos, (d) Medvilnės krizisas, (e) Apie lietuvius, (f) Nelaiminga Italija.
9. Ką-gi toliau veiksime. 1330
10. Dailioji Literatura ir Dailė. .... 1331—1332
  - (a) Laimės Jieškotojas.
11. Mokslinės Amerikiečių Organizacijos—*Kaukas*. 1333—1335
12. Galas su Galu, *Pr. S. Žmogus*. .... 1335—1336
13. Iš Musų Politiško Judėjimo, *Alfa*. .... 1336—1339
14. Spauda ir Gyvenimas. .... 1339—1341
  - (a) Lietuvos Alintojai, (b) Pernykščių metų plusai ir minusai, (c) Egos Šešėliai, (d) Ir da "Europiečiai" ir "Amerikiečiai."
15. Trumpa Praėjusių Metų Apžvalga. .... 1341—1343
  - (a) Lietuvoje, (b) Suv. Val. Liet. gyven., (c) Draugijos ir Susivienijimai, (d) Iš Plačiojo Pasaulio, (e) Nekrologija, (f) Literatai.
16. Raštų Peržvalga. .... 1344—1346
  - (a) Dėdė arba Ainių Kančios, *Alfa*.
17. Germanai—civilizuoti barbarai, *Spėras*. 1346

Kiekvieno mokančio skaityti lietuvių yra neatbutina pareiga skaityti ir platinti sekančius raštus:

Lietuvių Tauta Senovėje ir Šiandien, yra rimčiausias ir didžiausias istoriškas veikalas lietuvių kalboje, kurį kiekvienas lietuvis turi neatbutinai perskaityti. Parašė Dr. J. Šliupas. 3 tomai; kožnas po \$1.50. Visi trys tomai	\$4.50	Dievo Piktadarystė, parašė Sabastijonas Faure.	.10
Spėka ir Medega, kas nori apsipažinti su gamtos pamatiniais išstatymais ir medžiaga, teskaito šią knygą. Kaina be apdarų \$1.50; apdaryta	\$2.00	Politiškoji Ekonomija, kniugelė, kurią kiekvienas darbininkas ir pramonininkas turi perskaityti. Pagal d-rą J. B. Marchlevskį ir kitus parašė V. K. Račkauškas.	.25
Inkvizicija, labai žingeidi ir tikrais faktais paremta, Kn. V. Dembskio parašyta, kniuga. Kiekvienam reikia ją perskaityti. Kaina	\$1.25	Tabakas, kaip jis žmonėms kenkia. Liaukine Ruke! yra nauja ir pamokinanti kniugelė. Kaina	.10
Kankintiniai ir kankintojai už mokslą, kas nori žinoti tikrą teisybę, kaip kitą kart mokslininkai buvo kankinami, lai perskaito šią labai žingeidžią kniugelę. Kaina	\$1.00	Lietuviai Amerikoje sutrauka D-ro J. Šliupo kalbos laikytos 5 dieną birželio, 1910 mete, Chicagos mieste.	.10
Iš Ko Kyla Melai ir skriaudos žmonijoje? Kiekvienas privalo perskaityti. Kaina	.75	Mažoji arba Prusiškoji Lietuva 19 šimtmetyje, parašė D-ras J. Šliupas "Laisvosios Minties" leidinys.	.10
Tikri ir netikri šventieji, labai akyva kniugelė.	.25	Kun. Vienožinskis ir jo dainos; tai kniugelė, kurioje žingeidžiai nupiešta didžiausio mūsų poeto-lyriko gyvenimas, charakteris ir jo dainos. Parašė Kl. Jurgelionis.	.10
Kaip Maskolija Persekiojo Lietuvą, čia daug išreikšta teisingų minčių apie maskolius ir nelaimingą Lietuvą. Pagal "L'Oppression Russe en Lithuanie" papiešė Kun. V. Dembskis.	.10	D-ro J. Šliupo Paveikslas.	.10
Kaip geriausiai Laidoti Numirėlį, įdomi ir moksliška kniugelė. Piešinys D-ro L. Wahlan iš angliško išguldė Kun. V. Dembskis.	.10	Išganymas Vargdieno.	.25
Ar Vyskupas Valančius Nebuvo Viliugiu Lietuvystės? Labai naudinga kniugelė. Parašė Kun. V. Dembskis. Kaina	.15	Imtynės Varguolių su Bagočiais.	.10
Užmušimas Caro Aleksandro II, parašė Jonas Gražys. Maskolių Naguose. Tikras atsitikimas, atpasakotas D-ro J. Šliupo. Kniugelė verta perskaitymo.	.10	Lietuviai, Ar Gerais Kellais žengiamo Priekyn? Yra tai nuoširdus atsikreipimas į lietuvius. Kiekvienas, kuris perskaitys kniugelę, nesakys, kad veltai laiką praleidęs.	.15
		Vienakis.	5
		Koks Privalo Buti Vaikų Auginimas ir Auklėjimas, šią kniugelę turi perskaityti netik tie, kurie augina vaikus, bet ir tie, kurie nori žinoti, kaip privalo buti vaikai auginami, idant jie išaugtų dorais žmonėmis. Parašė D-ras J. Šliupas	.25
		Reikalingi agentai čia surašytų kniugų platinimui. Per kupčiams duodame gerą nuošimtį. Su visokiais reikalais kreipkitės,	

"LAISVOJI MINTIS"

2627 Calumet Avenue,

Chicago, Illinois

arba

DR. J. ŠLIUPAS,

1419 N. Main Street,

Scranton, Pa.

Namas be kningos, tai mokykla be mokytojaus.

Laisvoji Mintis FREEDOM OF THOUGHT

A popular scientific monthly in the Lithuanian Language.
Subscription rate in U. S.

One year	\$2.00
Six months	1.00
Single copy	20c.

Advertising rates on application.

All communications should be addressed:

"LAISVOJI MINTIS"
2627 Calumet Ave., Chicago, Ill.

Laisvoji Mintis,

mėnesinis mokslo, politikos, literatūros ir dailės laikraštis, leidžiamas Zig. Vitkausko.

Kaina metams	\$2.00
Pusei metų	1.00
Pavienis numeris	20c.

Užsieniuose

Kaina metams	\$2.50
Pusei metų	1.25

Visokiuose reikaluose rašykite:

"LAISVOJI MINTIS"
2627 Calumet Ave., Chicago, Ill.

Laisvoji Mintis

FREEDOM OF THOUGHT

A POPULAR SCIENTIFIC MONTHLY IN THE LITHUANIAN LANGUAGE

Mėnesinis Iliustruotas Mokslo ir Literatūros Laikraštis, leidžiamas Bendrovės, "Laisvoji Mintis" Chicago, Illinois.

All communications must be addressed to "Laisvoji Mintis," 2627 Calumet Avenue Chicago, Ill.

Application Made for Second Class Mail Matter

No. 56

Chicago, Ill., Sausis (January) mėn. 1915

Tomas VI

PAŽVELGUS ATGAL

o—o

P. naujasai "L. Minties" redaktorius sumanė kelti 5-metinį jubilėjų laimingam *L. Minties* ištrivojimui. Galimas tai daiktas, kad verta mesti akį ant mėnraščio pereitųjų penkių metų. Tad ir žvilgterėkime!

L. Mintis nėra mūsų pirmu mėnraščiu. Tokiu jau buvo *Aušra* Europoje, o *Apšvieta* Amerikoje.

Ypatingai aš nebuvau laimingu, prisidėdamas prie mėnraščių. Nuo *Aušros* turėjau pasitraukti dėlto, kad vokiečių valdžia mane išvijo. O *Aušrą* mylėjau, ir tikėjau jai gerą ateitį surengti. Na, nepavyko ne iš mano dėkos.

Apšvietai leisti buvo surengta keletas kuopų, kurių sąnariai nesigailėjo nė laiko, nė pinigų, kad mėnraštis užsilaikytų. Ant nelaimės, įvyko netikėta mirtis M. J. Andrukaičio, pasekė 3-savaitinė byla Pottsvillėje, kunigai parito man kaladę po kojų, ir netekęs visoko—leidžiausi į tolesnį svieta. Kiek *Apšvietų* buvo likę, lyginai kaip ir mano raštų *Liet. Raštų ir Raštininkų*, viskas po kelių metų—už keletą dolerių—man nė nežinant, atsidurė rankose p. Astramsko. Draugai šenandoriečiai taip vertino mano darbą, kad per tulą laiką pudė jį sklepuose ar ant grėdų, o paskui pardavė už keletą skatikų, man apie pardavimą nė žinutės nedavė.—O vienok *Apšvieton* įdėjau didoką dalį savo triušo, ir po šiai dienai *Apšvietą* aš branginu, kaip pirmą nesuterštą, pamokinantį mėnraštį. Ar jį kiti brangina, mažai teko man patėmyti. Rasi jis ir nugyveno savas dienas nepadaręs įspudžio į mūsų tautos atbukusią ir surembėjusią sielą...

Prieiname prie *Laisvosios Minties*. Įsteigta tapo bendrovė jai leisti. Iš pradžių visi—bent bendrovės sąnariai—žadėjo remti ir pinigais, ir darbu, ir raštais. Teisybė, tapo per daug darbininkų paskirta, algos buvo mokamos didesnės negu privalu, pradėdant laikraštį. Po vienu metų pasirodė nemažas—deficitas.

Kas, kas, o jau deficitai upo nepakelia. Ir tad susirinko bendrovės sąnariai, ir po ilgų svarstymų iš-

rado, kad geriaus bus, jeigu *L. Mintis* užbaigtų savo amžėlį. Žinoma, trumpu laiku neliko prie jos darbininkų, iškeliauo jie sveiki, vieni rytuosna, kiti vakaruosna. Rods dar vienas ar kitas nepamiršo raštu atsiliepti, ilgiausiai ištrivėjo tik p. K. V. Račkauskas: jis siuntė eiles, siuntė raštus (kurių nekurie, rods, ilgokai pertraukiami buvo); galiau eilės išsekė, liko tik ilgesnieji raštai, kuriuos—reikia tikėtis—šįmet galėsime užbaigti spausdinę, jeigu po kojų nepasipins kokios nepermatomos kliūtys.

Suvirtos visas darbas ant mano sprando. Rods, sprandas surembėjęs, drutas, bet kuomi tolyn, tuomi žmogus eini senyn: nebevalioji atlikti visus darbus. Spaustuvę prisiėjo parduoti. Paėmus redagavimą mėnraščio ir visą korespondenciją savosna rankosna, išlaidos sumažėjo. Bet kas iš to?

L. Mintis yra populiariai moksliskas mėnraštis, pasiremiantis ant protavimo, mokslo išminties. O kiek mes turime protaujančių tautiečių, kuriems mokslo šviesa rupi, o ne kokie jų numylėtieji arkliukai?—Žinoma, nėra ko jieskoti tokių žmonių mūsų kunigijos tarpe; tai yra savotiška veislė, tie mūsų kunigai. Atsirado tik vienas kun. Gadeikis, kurs nebijojo pranešti visą klėrikų ir kunigų supelėjusį gyvenimą. Mes tuos jo rašinius teblaikome, ir, atėjus gerai progai, sunaudosime. Kiti gi Romos berniukai mokėjo tik teršti ir mane, ir *L. Mintį*. Toks teršimas netik laikraščiuose jų atsigarsėjo, bet ypačiai girdimas esti iš "dievo burnos" sakyklų. Kad tie slėpukai būtų mėginę leistiesi į kritiką tilpusiųjų *L. Mintyje* raštų, vis-gi būtų visuomenei nauda buvusi; bet Romos berniukams nemoksliskų raštų kritika rupi, tik ypatų dergimas, avelių savo klaidinimas, ir palaikymas jų globoje—na, Amerikoje, ne caro,—bet airių ar vokiečių vyskupų. Kas kunigams rupi lietuvių ateitis, jeib tik tamsios avelės jiems šiadien vardan Jėzaus ar Marijos dolerius kišenėn krauna! Ak, juk Roma žinos, kada lietuvius galima bus paskandinti užmaršties—pragaro—gelmėse; kam dar čion savo galvas laužyti? Juk Roma nuo senovės pasmerkusi yra lietuvių tautą pražutin. Tad mes, kunigėliai, duokime

mirštančiai tautai bent pastarąjį patepimą, o patys užkime linksminimėsi laidotuves berengdami...

Iš kitos pusės pastaru laiku įsivyravo socialistai, ne socializmas. Socialistai tiki į savo tarptautiškumo taktiką, kaip kunigija į katalikų šventenybes. Vieni moka tik keikti ir žeminti ypatas; kiti neatsiliko užpakalyje, žeminimo įrankį dar patobulino. Ne darbai žmogaus rupi, bet žmogaus—anot d-ro Kudirkos—dryžosios keilinės. Patrempdami ir pasmerkdami ypatas, tie suvedžioti mažregiai-fanatikai tikisi savo siekinius laimėti—*pro fas et nefas*. Doros mokslas užmiršta tapo. Apie pareigas nė šnekos nėra. Tula dalis tų fanatikų užtaurauja net sabotazą. Žemiau jau nebegalima yra nukopti. Pastaru laiku matėme net pažangiųjų tautiečių dalį suskaldytą į šipulius, nė neatsižvelgiant, kad gyvename kritiškoje valandoje, beje valandoje, kur mes—kaipo lietuviai, kaipo tauta—atsidurę esame ant pragaišties kranto. Jeigu jau ir lemta mums dingti, tai dingkime bent garbingai bekovodami už tautos laisvę, šviesą, gerovę! O dabar socialistų elgimasi privedė mūsų tautą prie to, kad vėl įsivyrąja juodoji žandarmerija, kuri bent Amerikoje buvo netekusi papėdės, vardo, ateities.... Kas drįso tas nesumones eikštėn išskelti, jeigu ne *L. Mintis*? Ir už tai ji esti socialistų boikotuojama. Ar pasekmingas boikotas? Mes tik nusišypsoti tegalime. Mes kovojome tik prieš tautos nedraugus, amžinus jos priešus. Giliai įsitikinę esame, kad teisingas darbas, šviesa ir teisybė, paims viršų anksčiau ar vėliau, o susigės tie, kurie šiandien ugnimi prunkštąja, kada *L. Mintis* atidengė jų taktikos klaidingumą.

Ir kunigai, ir socialistai išauklėja nepadorius žmones. Netruko nė *L. Minčiai* išgirsti balsą tokių paklaidunų. Netik p. Grigaitis grąsino, kad mane gali p. socialistai surašioti aplink pirštą. Naikinimo darbą dirbo ir tebdirba kunigai. Paveizdos dėlei pridėsiu čionai laiškėlį iš Baltimorės (rods be parašo, nėra netikėliai bijosi savo vardą pasisakyti), kur atsivaizdina siela auklėtinių: "Chamui Šliupui. Kas vėją sėja, tas audrą pjauja. Tamista sėjai vėją, ir šiandien audrą pjauni—chamizmą. Ar ne puiku! Katalikai spjauo ant tavęs, socialistai ir neglosto, nes ir tavo raštų šiandien jau mūsų (*Laisvė*) netalpina. Kukuok dar vienas! Iš kur Tamista žinai, kad a.a. kun. A. Kaupas paliko 100,000? Melagis! Tu rašai, kad žmonės, kurie n'eina į bažnyčias, tai geresni. Mūsų socialistai n'eina į bažnyčias, o ar jie geresni? Melagis, niekšas, chamas esi. Daug žmonių papiktinai; tegul tau buna akmuo ant kaklo, mažu užeis ir perkunas...."

Taip gali šnekėti tik auklėtinis *Laisvės* ir jai panašių šlykštraščių, arba žmogelis, besiklausęs kas savaitė šventų pamokslų. Aš-gi visiems atleidžiu, kurie man skriaudą padarė, ir vieną norą teturiu: mokinkimėsi ir švieskimėsi, guodokime save ir kitus, kilkime medegis-

kai ir doriškai—kiekvienas, nėsa tik per kiekvieno patitobulinimą tobulyn eis ir visa mūsų tauta.

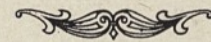
Tad ir dabar, kada keliate 5-metinio *L. Minties* gyvenimo paminėjimą, negalėjau nepasakyti opių dalykų. Tikiu į geresnę ateitį. Trūkstu, kad turėtumėte pulką gerų sądarbininkų. Aš neturėjau pasisekimo laimėti prielankumą nė priaugančios kartos, netik Europoje, bet ir Amerikoje. Bet aš niekad nelaukiau nė padėkos už savo darbą. Dirbau tik todėl, kad jaučiau tai ėsant mano pareiga ties mažiau žinančiais sągentainiais ir ties nuivargusiaja mūsų tauta. Jeigu nemokėjau savo darbą atlikti, tegul manęs už tai niekas nekaltina: kaip mokėjau, taip šokau. Dirbau atvirai, be pašalumo, be atlyginimo, su meile ir pasišventimu.

Jums-gi, naujos redakcijos bendrai, iš visos širdies linkiu geresnės kloties ir išnašesnių darbo pasekmių.

Su tikra pagarba,

D-ras J. Šliupas.

7, I, 1915 m.
Scranton, Pa.

DARBĄ PRADEDANT

o—o

Lyg sriaunus upelis, gyvenimas ir žmonių reikalai be paliovos srovena. Beslenkant laikui, tų reikalų vis daugiau ir daugiau atsiranda. Kaip upelių vanduo suplaukia upėse, o pastarosios išsilieja jurėse, taip panašiai ir žmonių reikalai ištryškia, išsilieja ant atspausdintų popieros lapų. *Laisvoji Mintis* tam gimė, idant rupintis žmonių reikalais; skleisti tarp vientaučių apšvietą, susipratimą ir jauną tautiškąją ideologiją. Ji rimtai tarnavo Amerikos lietuvių kultūriniam judėjimui per ištisisus penkis metus. Suprato tai lietuviai ir pritarė jai užsiprenumeruodami ir beplatindami ją tarp savo viengėnių. Tečiau atėjo laikas, kuomet seniausias ir rimčiausias tautiškoje ir apšvietos bei susipratimo dirvoje veikėjas, senatvės spiriamas, turi apleisti numylėtą veikimo dirvą.

Štai visų gerbiamasis tautos veikėjas, Dr. Jonas Šliupas, perleido *Laisvąją Mintį* mano rankosna, nes senatvė neleido jam ilgiau literatura užsiimti.

Imdamas šį nelengvą darbą ant savo pečių, kartu imu visą atsakomybę prieš visuomenę, o ypatingai prieš pirmesnius šio mėnraščio leidėjus ir redaktorius.

Ar pataikysiu taip rimtai ir gabiui, kaip ikiol, mėnraštį vesti?—ateitis tai parodys. Suprantama, **nebuo** lengva eiti daug prityrusio, visokių gyvenimo **bangų** supto, pirmatakuno keliais. Tečiau dėsiu visas pastangas, idant *Laisvoji Mintis* ir toliau būtų rimta, **įvairi**, turininga ir tikra liaudies švietėja. Štai kaip žiuri

Laisvoji Mintis į dalykus ir kaip mano ateityje jų laikytis.

Į tautybę mes žiurime, kaip į svarbų žmonijos kultūrinimui veiksnį. Kaip tėvas rupinas savo vaikais, šeimyninkas—šeimyna, ukininkas—uke, panašiai kiekvienas lietuvių kalboje einąs laikraštis privalo rūpintis lietuvių reikalais. Laikraščio užduotis tobulinti savo vienuoliktą politiškąją, patriotiškąją ir kultūriškąją sąmonę. Tai privalo daryti, nes kaip tėvai neatkreipia domos į ne savo vaikus, taip kitų kultūriškai iškilusių tautų veikėjai ir spauda nesirūpina mūsų, lietuvių, tautos ir žmonių reikalais. Ir sportsmanui anglui, ir filosofiskam vokiečiui, ir barbariškai-kultūriškam rusui, aklam dolerinkui biznismanui amerikiečiui, ir aistetiškam francuzui,—lietuvių reikalai nesuprantami, žmonių kalba, budas, charakteris, papročiai yra nežinomi. Tatai, mūsų supratimu, jei norime ištraukti savo tautiečius iš klaidaus gyvenimo, iš usniuoto kelio, privalome rūpintis savąja tauta, kultūra ir žmonių reikalais. *Laisvoji Mintis* ir dės visas pastangas, idant nors mažu šapelium prisidėti prie lietuvių kultūros, žmonių gerbuvių, pažangos ir apšvietos.

Vienok kaip ligšiol, taip toliau *Laisvoji Mintis* nebus senojo, nudevėto patriotizmo šalininkė. Taip, *Laisvoji Mintis* su panieka žiūrėjo ir žiūrės į tuos, kurie stengiasi silpnusių tautų priespauda, tarptautiška neapykanta, kardu bei bagnetais išstumti savąją tautą priešakin. Kiekvienos tautos žmonės privalo demokratiškai valdyties ir liuosai rūpintis kaip savo, taip visos tautos gerbuviu.

Darbininkų klausimas *Laisvajai Minčiai* visuomet buvo gyvas dienos reikalas. Joje visuomet norai tilpdavo straipsnių, ginančių darbininkų reikalus. Toliau darbininkų reikalai užims *Laisvoje Mintyje* vieną iš pirmųjų vietų.

Pramonės augimas ir jos koncentracija į trustus, gyvenimo pabrangimas, darbdavių žiaurus apsiėjimai su darbininkais, kudiškių, moterų bei merginų nelemta priespauda dirbtuvėse, bedarbė ir skurdus nelaimingų darbininkų gyvenimas—vis tai dalykai, kuriuos, ilgai, *Laisvoji mintis* plačiai gvildens. Mūsų supratimu, jei esti virš šimto tukstančių bedarbių vien Chicagoje, apie tiek pat, o gal ir daugiau, didžiajame New Yorke ir, pasak dienraščio *Chicago Tribune*, apie du milionu Suvienytose Valstijose, tai, berods, ir mažai mąstančiam aišku, kad turi but kur-nors priežastis, kurios priverčia norinčiuosius dirbti buti be darbo ir kęsti neapibudinamą skurdą, šaltį ir alkį. Tų priežasčių *Laisvoji Mintis* jieskos išdirbėjų tarpe. Aišku, kad nė gerų žmonių organizacijos, nė bedarbiams šelpti įstaigos, nė mielaširdingos įstaigos, nė Išganymo Armija savo beprotiškomis maldomis bei našlės skatikėliais neišganys darbininkų ir nepaliosuos jų nuo juos slėgiančios baisios skurdo ir bado rankos. Čia reikia surasti

ir prašalinti netikusius draugijinio surėdymo veiksnius, kurie sėja tarp žmonių nepalaimas. Tad kiekvienas rimtas, darbininkų reikalus ginąs straipsnis ras vietos *Laisvosios Minties* špaltose.

Tikėjimą mes laikome privatišku asmens dalyku. Jei kam patinka tikėti į nežinomus daiktus,—niekas nedraudžia tai daryti. Žmonės pripratę tikėti tam, ko nežino. Vienok, jei religiškomis dogmomis persisunkę tikybos galvos stengsis priešintis gynam mokslui, pažangai, tyram protavimui, žmonių laisvei, modernizmui,—tada *Laisvoji Mintis* visuomet nurodys klaidingas jų jų nuomones. Tečiau tai darys be didelio užsidegimo, be tuščio šukavimo, be neapykantos, vien rimtai ir nuosekliai gvildens dalykus.

Žodžiu, *Laisvoji Mintis* ir toliau rūpinsis lietuvių reikalais, žmoniškumu, pažanga, vienuoliktą kultūra, dora, pamatuota natūraliais įstatymais, rūpinsis darbininkų, o ypač Amerikos lietuvių reikalais. Čia atspindės visas Amerikos lietuvių kultūrinis judėjimas. Be to, *Laisvojon Mintin* bus vedamas gamtamokslio skyrius, kur tilps rimtai ir populiariškai parašyti grynai moksliški straisniai.

Laisvojo Minty neras vietos nepamatuota kritika, polemika ir toki raštai, kuriuose kalbama apie ypatas, o ne apie asmenų darbus. *Laisvoji Mintis* vengs polemikų su kitokių pažiūrų ypatomis. Vienok, jei bus reikalas ir matys, kad tos ypatos prasilenkia su teisybės dėsniais, kad toks tų asmenų sanprotavimas bei veikimas priešingas žmonijos pažangai ir kultūriniam lietuvių augimui, tada ji drąsiai, atvirai stos teisybės pusėn ir punktualiai nurodys tų ypatų paklaidas.

Berods nēr ko plačiau kalbėti apie *Laisvosios Minties* pažiūrų visapusiškumą ir platumą. Iš augščiau išdėstytų minčių matome, išskaitome, kad *Laisvoji Mintis* nebus siaurų pažiūrų mėnraštis, kuriam rūpėtų tik tuli mažmožiai. Ji stengsis buti visų Amerikos lietuvių veidrodžiu, kuriame atspindės kiekvienas žymesnis Amerikos lietuvių krypsnys, tautiškas bei politiškas susipratimas, kultūrinė pažanga. Kviečiame tad visus viengėčius, kuriems yra brangūs ir rimti *Laisvosios Minties* idealai, ją platinti tarp lietuvių. Lai jusų, gerbiamieji šio mėnraščio platintojai ir sympatizuotojai, podraug ir mūsų pastangos ir geri norai susijungia kruvon bendram kultūringo darbo kunijimui, realybėn vygdinimui. Tokią tai turėdamas viltį, ir pradėdu redaguoti ir išleidinėti *Laisvają Mintį*.

ZIGMAS VITKAUSKAS,

“L. M.” leidėjas-redaktorius.

P. S. Visus raštus, laiškus ir kitokius daiktus meldžiu siųsti šiuo adresu:

“LAISVOJI MINTIS”

2627 Calumet ave.,

Chicago, Ill.

Dr. Jonas Šliupas

Dr. Jonas Šliupas

Po amžių penkių,
Po kelionių klaidžių,
Atgims tarp skaus-
[mų tėvynė,
Kaip rytas užšvis!
Ir pradžiugs *tam*
[širdis,
Ką šalį mylėjo ir
[gynė!
—Maironis

Dr. Jonas Šliupas, bedirbdamas lietuviams per 35 metus, užžiebė juose tėvynės meilės žiežurbėlę. Pradžiugo Jo širdis, kuomet atgimė "tarp skausmų tėvynė." Dabar Daktaras jau paseno, apilso ir nusprendė pasilsėti.

Daktaro gera širdis, Jo pastangos, nuveikti darbai ir užtarnauti nuopelnai yra žinomi kiekvienam lietuviui-tėvynainiui.

Tegyvena Daktaras ilgus metus! Lai Jo pramintais takais eina kiekvienas tėvynės sunus!

IDEALAS

o—o

Gyvenimas be tikslo, tai darbas be apmąstymo, be atsakančio plano. Gali bėgti, pulti, skubėti, dirbti ir to darbo niekuomet neužbaigsi, jei nedirbsi besilaikydamas atsakančio, apmąstyto plano. Kuomet iškalno viską susystematizuoji, kuomet pasidarei veikimo planą, tada pats darbas, veikimas nesučiupiamai, lengvai ir nepatėmytinai kunijsi. Pavyzdingas ukininkas iš ryto stropiai apmąsto, ką turės dienos metu veikti. Tokio ukininko niekuomet nevargina keli kartu susibėgusieji darbai. Jojo tvarka, visas ukies surėdymas, atkreipia dėmesį kiekvieno praevio. Gerisi jisai pats savo gabumu, išmintimi, gerisi tuo ir kaimynai. Nors ant valandžiukės įsivaizdinkime tokį ukininką, kuris nežino, kur darbo pradžia ir kur pabaiga. Jis yra tas nelaimingas sutvėrimas, kuri kančia kartu net keli darbai. Šis ukininkas dirba dieną, dirba naktį ir miršta bedirbdamas. Jo gyvenimas—kančių ir vargo mežginys.

Kaip darbas be apmąstymo neturi vertės, taip gyvenimas be tikslo yra plikas ir apgailėtinas. Gyvena daug žemesniųjų gyvūnų. Jie visi neturi jokio gyvenimo tikslo, nes tokio, suprantama, ir turėt negali. Jie ēda, miega, sunkiai dirba ir kuomet prisiartina mirtis, išnyksta iš pasaulio be jokio pėdsakio. Toks jų gyvenimas yra nesąmoningas ir be vertės. Jie gal ir labai norėtų gerėtis išmintingu savo protu, džiaugtis gyvenimo įvairumais ir patogumais, bet jų žemas išsivystymo laipsnis atstumia juos nuo to.

Bet ar žmogui verta gyventi, panašiai žemesniajam gyvūnui, be tikslo? Jojo protas, tobulumas, sąmonė verčia jį pamąstyti: kam aš gyvenu, kuo mano gyvenimas skiriasi nuo kitų sutvėrimų gyvenimo, kokis pėdsakis, geras ar prastas, pasiliks tarp gyvenančiųjų, kuomet aš mirsiu? Man atsiskyrius su šiuo pasauliu, koki atminimai, praminti takai pasiliks, kurie, lyg koks šventnamis, neleis mano idėjai mirti kartu su kūnu?

Kiekvienas sąmoningas, tikslingas žmogaus gyvenimas pasilieka pavyzdžiu busiančiai gentkarčiai. Tikslingesni ir pavyzdingi žmonių gyvenimai yra tai keliai, kuriais eina per klampynes, raistus, pelkes nesuskaitoma žmonių minia. Toliau visos žmogaus proto kreacijos, tvariniai, kuriais mes gerimės—muzika, poezija, literatūra, dailė, menas, skulptūra, architektūra, mokslas ir visa įstabi kultura,—vis tai yra gyvenusių žmonių nuveikti darbai, vis tai jų palikimai. Tai turtas, kuris neleidžia tulų žmonių idėjai mirti kartu su kūnu.

Je visi žmonės gyventų be tikslo, ar nors kiek vertas būtų šis gyvenimas? Tada pasaulis neturėtų istorijos. Jis būtų tamsus, tamsus, kai tamsioji rudens naktis. Bet štai tikslingas žmonių gyvenimas, jų brangios idėjos sudaro įstabius istorijos puslapius, iš kurių mes mokinomės ir tobuliname, auginame savo protą, valią.

Vienas rašytojas pasakė, jog kiekvienas žmogus susideda iš dviejų pusių—vidujinės ir išlaukinės. Išlaukinė žmogaus pusė yra labai paprasta, suprantama. Mes ja visai ne, arba mažai tesizingeiduojame. Yra tai ypatingas kunas, išvaizda. Suėję pažintin su mums nepažįstama ypata, tuoj savo protu stengiamės perbėgti, išstudijuoti ir suprasti ypatingą vidujinę pusę—jos tobulumą, pažiūras, įsitikinimus, psichologiją. Šioji ypatinga pusė yra svarbiausia, nes tik iš jos sprendžiame ir apvertiname visą asmenį.

Be abejo, mūsų kuniškas gyvenimas išnyksta kartu su mirtimi. Bet žmogaus antrasis, sakysiu, psichologiskasis gyvenimas pasilieka šiame pasaulyje, lyg koks nepuštąs, nenykštąs monumentas.

Ne visi žmonės supranta gyvenimo tikslą, ne visi gyvena kūnu ir dvasia, tuli mano reikia gyventi, nes kitokios išeišios nėra. Jie yra betiksliai, automatai, svetimų minčių ir nuomonių vergai. Daug gyvena besilaikydami tokios nuomonės ir idealų, kurie apeina tik viena *ego*. Toki idealai yra kenksmingi ir blėdingi.

Pagalios, koks idealas, koks gyvenimo tikslas yra asmeniui tiknamas? Toks yra tinkamiausias, kuriuo gali gerėtis netik pats, bet ir kiti.

Turtas yra dailus daiktas. Šioje dolerio epochoje be turto nieko negalima veikti. Tečiau pašvesti visą laiką vien turto įgijimui—neužsimoka. Klausk istoriko, senovės tyrinėtojo, koks turtingiausias žmogus gyveno senovės Graikijos viešpatijoje, Romos imperijoje, Fonecijoje? Tankiausiai negausi jokio atsako. Kodėl, ar turtuolių vardų nėra istorijos puslapiuose įrašyta? Taip, jie ten figuruoja! Istorijos studijuotojai neatkreipia į tai dėmesio, nes turtas paliečia vien tik jojo savininką. Šiaunus ir dailus turtuolio gyvenimas, visos brangenybės, žibučiai, pasiputimas,—išnyksta iš žmonių atminties kartu su turtuolio mirtimi.

Antrą pusę vertus, užklauskime bile mokinio, bile Graikijos, Romos istorijų skaitytojo: "Kokios ypatingos, taip Graikijoje, taip Romos imperijoje pasižymėjo minčių originališkumu, filosofija, žmonių mokymu, tautos kultūros kėlimu?" Tuoj, lyg iš maišo, pabirs vardai: Plato, Aristotelio, Sokrato, Sofoklio, Archimedo, Hippokrato, Pytagoro, Euklido, Homero, Virgilijaus, Seneko, Plinijaus ir kitų. Jei kas paklaustų, koks

turtingiausias žmogus gyvena vakarų Europoje viduriniuose amžiuose. Tikiu, susimąstytume, pamikčiuotume ir užraudę nieko neatsakytume. Bet jei kas pasiteirautų mūsų, koki asmenįs vakarų Europoje viduriniuose amžiuose pasižymėjo proto tyrumu, ideologija, pažangumu. Tuč-tuojau išgirstume vardus Akviniečio, Bakono, Mooro, Voltaire'o Rousseau, Priestley'o, Dante's, Faraday, Newton'o ir kitų. Stebėtina! Tečiau taip yra ir to niekās neužginčys. Tai-gi, galop, be materialių rūpesnių, da priseina laikytis ir tokios ideos, kuri pasižymi savo kiltumu. Reikia gyventi netik kunu, bet ir protu.

Niekas neginčys, kad tautai, kaip atskiriam ir savistoviam kunui, reikalingas kapitalas. Tauta be kapitalo, tai kunas be gyvybės. Bet toji gyvybė—kapitalas niekuo neatskiria tautos nuo tautos. Kiekviena tauta turi gyvybę ir, be abejo, egzistuoja: Vienok tautai, kaip organizuotai: tose pačiose aplinkybėse gyvenančiai žmonių šeimynai, reikalingas kultūros savitumas, charakteris. Tąjį tautos savitumą, tąjį kultūrų charakterį suteikia tautai ne turtas—gyvybė, bet prakilnių tautos sunų ir dukterų kilti, rimti ir augšti idealai, kurie juos iškėlė augščiau už kapitalą—gyvybę. Tokį idealą ir poetas liepia sekti sakydamas, "Sek idealą, tik augštą ir kultūrų." Nereik išsivadėti jo už "skanų valgių šaukštą" bei šaltus, slidžius ir viltviltingus skanbučius.

Geras, augštas ir prakilnus žmogaus idealas yra tai marškieniai, kurie šildo asmenį šaltyje; yra draugas, kuris suramina idealistą nuliudime, nepasisekime. Už idealą, tik prakilnių ir augštą, žmonės norai kenčia Siberijos pugas ir šalčius; už idealą žmonės sėdi priplėkusiuose, dusniuose, tamsiuose, dregnuose ir neapbudinamai tamsiuose kalėjimų urvuose. Idealistų kankinimui tapo išmuryta nuožmį Bastiliją, idealistams bausti, už jų naujas ir žmonijai nesuprantamas mintis nudien riokso Petropilyje neįsivaizdinamai baisūs urvai. Jie pudo idealistų kunus, naikina jų spėkas, priartina mirties valandą ir nelaiku juos nustume kapuosna, amžinon atilsin... Vienok jų idealai, tartum užburtas balandis, perlenda per drėgnas baugių kalėjimų sienas ir apsigyvena pačiose žmonių širdžių gelmėse. Jie ten bujoja, kerėja, leidžia naujas gyvybės šaknis, auga ir pražysta stebėtiniais kultūros žiedais. Galop idealų vaisiais geris minia, tauta, visa žmonija.

Tokių idealistų, kurie, besilaikydami žmoniškų ir augštų idealų, atsiskyrė nuo savo artimiausių giminų, pažįstamų, draugų; per visą savo trumpą gyvenimą kentėjo baisiausių panieką, žiaurumus, nuožmumus bei, džiovos apsėsti, nyko, vyto tamsiuose kalėjimuose,—mes turime pilnus savo kultūrinio ir

politikinio atbudimo istorijos puslapius. Jų pasiryžimas, noras, žmogiški idealai įkvėpė gyvybę, savitumą užmigusiai ir politiškai pavergtai lietuvių tautai. Atsiminkime, kad tuliems mūsų idealistams, tautos gairintojams, netik svetimi paniekino, rusai už tai aštriai baudė, bet "tėvas ir broliai širdies pavydėjo." Vienok idealistui, tikram žmogui, širdies ištesėjo netik savo giminėms, bet jis, kai milžinas, dar norėjo visus suvargusios tautos žmones apkabinti ir priglausti prie žmoniškos savo širdies.

Toki gyvenusių tikrų žmonių idealai nenoromis pasilieka mūsų atmintyse, širdyse. Mes su pamėgimu ir nepaprastu žingeidumu kalbame apie juos ir klausome tų, kurie šį-tą pasakoja apie idealistų gyvenimą, sutiktas kliutis, nepalaimas ir tvirtą, kai Dovydo Bokštą, jųjų dvasią.

Gyvenimas be idealo, tai dulkė. Vėjas išnešioja dulkes po plynės ir nepasilieka jokios žymės; taip lygiai be idėjos žmogus miršta ir kartu su juo viskas pasibaigia. Idealas yra už viską brangiausias. Jis pasaldina ir pavertina žmogaus gyvenimą. Tatai kiekvienam pravartu, tariant poeto žodžiais, sekti prakilnių ir augštą idealą.

Spėras.

Dr. J. Šliužas.

Kruvinasis Lietuvos Laikmetis.

o—o

(Tąsa)

Padėjimas Lietuvių Maskolijoje, Kaip Tautos.

Kaip žinoma, beveik visa etnografiškoji Lietuva, visa beveik teritorija lietuvių tautos ineina į sudėjimą Maskolijos (visa Kauno rėdyba, didesnė dalis Vilniaus, Gardino ir Suvalkų rėdybų, ir tula dalis Kūršo, Minsko ir Vytebsko gub.) ir tik tai maža saujelė priklauso prie Rytinių Prusų. Taigi didesnėji Lietuvos dalis yra pavesta jurisdikcijai Vilniškio general-gubernatoriaus. Iš to, kas jau seniaus tapė rašyta, kožnas gali suprasti, kad tautiškas lietuvių judėjimas, neseniai atsigaivelėjęs ir dabar augantis bei drutyn einantis, tik tai su baime kerta sau kelią ypatingais keliais. Ir gan kėblu yra nupiešti padėjimą lietuvių, kaip atskiros tautos.

Lietuvystės dvasia ėmė bruzdėti su atliuosavimu valsčionių nuo baudžios ir lenkmečių 1863 m. Nežiurint į Lietuvos sulenkinimą, vis-gi buvo šokia-tokia lietuviška literatura. Nešnekant apie perguldymą tulų kningų, Švento Rašto ir maldakningių, atsiračiusių besiplatinant protestantizmui Lietuvoje, laikuose kovos,

kilusios tarp protestonų bei katalikų, užgimė polemiskai teologiška literatura lietuvių kalboje. Centru lietuviškų protestoniškų išleidinių buvo Tilzė ir Karaliaučius, o katalikiškų—Vilnius. Toje religiškoje kovoje ir jos literaturoje nebuvo nė spindulėlio tautiškos sąmonės, ir lietuviškoji kalba tapė panaudojama vyriausiai dėl praktiškų siekių, kad turėjus įtakę ant prastų žmonių. Pirmi apsišėkimai tautiškos sąmonės pasirodo, kada 1824 m. prof. Rėza Karaliaučiuje Aisopo pasakas, o 1825 m. rankių lietuviškų dainų išleidė; dar 1818 m. jis buvo atspausdinęs Duonelaičio poėmą *Keturi Metų Laikai* su vokišku vertimu. Po Duonelaičio ir prof. Rėzos ineina ant dirvos liet. literatiškos veikmės Prusiškoje Lietuvoje prof. Kuršaitis, kurs nuo 1849 m. ėmė išleisdinėti lietuvišką laikraštį *Keleivis*, o vėliaus triusėsi Gisevius ir D-ras Sauerveinas. Tikrojoje Lietuvoje savo darbu užima D. Paškevičius, Stanevičius ir Daukantas, o paskui juos Ivinskas ir vyskupas Valančiauskas. Pirmas liet. kalendorius Prusuose išėjo 1846 m., o Vilniuje 1847 m. Jeigu darbai kitų nesikėlė augščiaus apšvietimo liaudies pažemių, tai literatiška veikmė Daukanto, augintinio Vilniaus universitatės, pasirodo be abejonės įzymia. Nekalbant jau apie išleistus jo vadovėlius bei kningeles populiariškai-moksliško turinio, apie jo verstas pasakas Fedros ir istoriją Kornelijaus Nepoto, jojo *Budas senovės Lietuvy* ir *Lietuvos Istorija* pasiliks pamatiniais veikalais, kurių vertė sumazėti negali. Tautiškoji sąmonė kilusi pirmiausiai bajorų luomoje, pamazi pereidinėjo į lietuviškos tautos masą ir pradėjo leisti ten savo atžalas. Atsiluosavus lietuviškai liaudžiai nuo baudžiavos, lietuviškas judėjimas prasiplatino, priplaukė naujos pajiegos ir dėl literatiško veiklumo atsidarė nauja ateitis. Bet čion, lyg deus ex machina, įvyko negirdėtas draugijos ir valstijos historijoje atsitikimas. Paliepimu general-gubernatoriaus Muravjevo 1864 m. spausdinimas lietuviškų kniugų latyniškėmis raidėmis tapė uždraustas, ir ant tolesnio laiko likosi įsakyta spausdinti lietuvišką tekstą graždanka, beje maskoliškėmis literomis. Tą netikėtiną uždraudimą p. Motrozovas aiškina Maskolijos persigandimu 1863 m. pastangomis jos koku-nors budu bent Lietuvos nepralošti. Diktatorius Muravjev'as maište Lietuvoje nematė ko kito, kaip tiktai apsišėkimą lenkiškos tautiškos dvasios, ir todėl jis ėmėsi naikinti vietinius draugijos gaivalus, kurie gāzdino jo vaidentuvę ir prietarus, pradėdamas "usmirenije" šalies beprotiškais kurstymais, kurie tiktai prailgino maištą (ir už tai laimėjo vardą "Pakarailos"), o vėliau pereidamas prie naikinimo šalyje lenkiškosios kalbos, lenkiškos civilizacijos ir apšvietimo. Į vietą maištiškų ir politiškai neištikimų gaivalų jis stengėsi užvesdinti elementą maskoliškos tautystės, kuri, anot jo, yra nuožemi ir politiškai atsida-vusi Maskolijai. Tas tai absurdas, svaičiojimas linguistos vaidintuvės politiškų pamišėlių, nesumoniškas

politiškas prietas pasilieka iki šiai deinai pamatu visos systemos valdymo Lietuvos ir įstatymdavystės, pri-mestos šiai šaliai. Kaip lenkiškoji kalba išrodo politiškams pamišėliams išreiškimu lenkiškos tautiškos dvasios, taip-pat ir alfabetas yra paviršutinė apieša kalbos. Latyniškas alfabetas sumonėje Muravjevo buvo pirmutiniu elemtnu maišto, nepaklusnumo, "nehlahonadežnosties." Sunaikinant šitą alfabetą, jis svajoji galima busiant sunaikinti tarpe lietuvių lenkystės dvasią, maišto dvasią, o per įvesdinimą graždankos įvesdintija nori rupintis Lietuvos ir lietuvių likimu, o paskui Taigi graždanka yra išreiškimu politiškos manijos, kuri vyriausybės sluogsnuose iki šiadien tebviešpatauja, nežiurint ant to, kad pamokino atsitikimas 1 d. kov 1881 m., ant kiek maskoliškas alfabetas yra viernapadoresnis už latyniškąjį.

Uždraudimai, išduoti karės laike, per maištmetį ir po jo, turėjo netekti savo gyvasties spēkos, bei pastoti nebgališkais, kada perėjo apgulimo laikas, karymetis. Tečiau tie uždraudimai nėra tapę panaikintais formališkais ir todėl privilegijos general-gubernatorių tęsiasi toliau. Pati valdžia jautė nenormališkumą tokio dalykų padėjimo ir Valstijos Taryba 1871 m. paliepė vidujinių reikalų ministeriui perkratyti cirkuliarus, išduotus pirmiau per viršininkus šalies, ir tokius, kuriems reikėjo pasilikti galėje ant toliau, perstatyti per komitetą ministeriui ant užvirtinimo carui. Tečiau tasai paliepi-mas Valstijos Tarybos ir po 30 metų dar nepasiliko iš-pildytas.

(T. B.)

Iš Gamtos Mokslų Srities

Kenksmingi Parazitai

PARAZITAI yra toki sutvėrimai, kurie čiulpia maistą ir gyvena ant kito sutvėrimo. Tas sutvėrimas, kuris savo kunu bei krauju maitina parazitus, ilgai nepajiegia gyventi. Jis džiusta, vysta, sustingsta ir pagalios miršta.

Tarp parazitų, kirminai užima pastebėtiną vietą. Kartais Lietuvoje ukininkai neįstengia apvalyti nuo kirminų vaismedžių, kopustų ir kitokių daržovių. Bulvės ir-gi daug nukenčia nuo kirminų. Kitą kartą, progai pasitaikius, plačiau pakalbėsiu apie įvairius parazitus ir jų blėdingumą. Dabar noriu domą atkreipti į vieną ir, mano nuomone, labai kenksmingą parazitą, butent gauaruotą kirminą.

Šis kirminas yra mikroskopiškas. Pirmąsias savo gyvenimo dienas jisai perleidžia žemėje. Toliau, progai pasitaikius, perlenda per žmogaus kuno odą, (jei asmuo vaikščioja basom kojom, jis dažniausiai įlenda ypatoje per pėdos odą) ir apsigyvena ant tulo laiko krauje. Kraujas, bečiurliandamas po žmogaus kuną ir beplaukdamas į plaučius kartu nuneša ir nelemtą parazitą.

Asmens kune yra taip vadinamos orinės gįslelės, pripildytos oru. Parazitas, atneštas plaučiuose, čia ilgai nepasilieka. Tuoj perlenda oro gįslelėje. Iš čia šis parazitas keliauja gerklėn. Toliau iš pastašios vietos nusileidžia žarnose. Čia galutinai apsigyvena—prikimba prie žarnos sienos ir čiulpia ypatos kraują.

Tokia tai, maž-daug, parazito kelionė. Dabar efektas, kurį parazitas padaro ant ypatos.

Pirmon vieton žmonės, šio parazito apsėsti, yra animiškame stovyje: sutingę, praradę ambiciją, norą bile bile dirbti; pasižymi veido išblyškimu ir bekraujingumu. Tuli praranda jausmus ir vaikščioja pusiau apmirę. Šiaip-gi ypata jaučiasi pusėtinai sveika. Valgo gerai, miega atsakančiai, tik, kaip sakiau, kunas nusilpęs nuo kraujo nusekimo.

Šio parazito apsėsti asmenys nebe tam tikrų ypatybių. Jie pasižymi skaniu žemės valgymu. Pats esu matęs tulo beturčio darbininko trijų metų dukrelę, kuri sirgo šia liga.

Kudikis išbliškęs, pageltęs, pamėlynavęs. Akys apvilktos kažin kokia balzguna plėve. Mergaitė pasižymėjo didžiu bejauslumu ir sutingimu. Lyg lėlė, kur pasodini, ten sėdi, kur pastatai, ten stovi. Kudikio veidas visuomet buvo aptemęs, suniuręs, be linksmumo. Ypatinga ir stebėtina yra tas, kad ir katuliuojant, kudikis nenorai ir labai tingiai prasijuokdavo. Kudikio

pilvukas, kai arbužas, rundinas, kietas. Ir kiečiausia širdis turi pasigailėti matydama, kuomet kudikis, išsprukęs iš motinos rankų, vikriai šliaužoja po grindis, renka smiltis ir su neapsakomu pasigėrėjimu pila jas savo nasruose ir valgo. Kuomet pripuola prie smilčių kruvos, tada jau ne žiupsniais, bet pilna sauja semia smiltis ir pila jas nasruose.

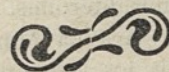
Tėvai jokių budu negalėjo išmanyti, kas pasidarė mergaitei. Iš karto jie manė, jog užėjo taip sau koksnors galas, nuo kurio kudikis, ilgai, atsikratys. Tačiau ko tolyn, to kudikis ėjo prastyn ir pagalios noromis-nenoromis prisiejo šauktis daktariškos pagalbos. Ant tėvų nelaimės, šioji liga buvo dar jauna, neištirta ir tuliems daktarams nežinoma. Ir daktaras, ką-gi jis gero pasakė? Apžiūrėjo, išgaminavo kudikį ir pasakė, kad ji yra sveika! Tik ilgai, po didžio vargo ir nesmagumų, mergaitė tapo išgydyta nuo nelemtos ir pragaištingos parazitinės ligos.

Ką jau sakiau, parazitas pirmon vieton gyvena smiltyse. Vasaros metu basi kudikiai, bekapstydami smiltis, gauna šią parazitinę ligą.

Niekas nežino, kur šie gauaruoti kirminai esti, ir kada kudikis arba suaugęs gali jais apsigti. Idant apsisaugoti nuo jų, reikia nelaikyti basų kudikių ir neleisti jiems smiltis kapstyti.

Da pakartojau, kad šią ligą apsėsto ligonio simptomai sekanti: animiškas, arba mažakraujis ypatos stovis, ambicijos praradimas, sutingimas, turėjimą patraukimą žemę valgyti ir niekuo nesizingeidavimas.

Geriausios gyduolės, kurios pasekmingai gydo šią ligą, yra tymolis ir epsominės druskos. Tymolis yra garuojąs aliejus, gaunamas iš taip vadinamo *Thymus Vulgaris*. Šias gyduoles galima gauti bile aptiekoje ir be daktaro tarpininkystės. Z. V—kas.

Z. Vitkauskas.

Alkoholis Mokslo Sviesoje

SIOJE savo misijoje apsakė žmonės, kad visas ligas perneša, jas išplėtoja ir jomis užkrečia žmones tam tikri ligų perai, mažutyčiai mikroskopiški sutvėrimėliai, aplamai, mikroorganizmais vadinami.

Mokslininkas, suradęs ligų priežastis, ar gal sėdės rankas susikeitęs? Kur tau! Pradėjo jieškoti jisai ir vaistų, kuriais būtų galima ligų perų užslopinti.

Be abejo, jo pasistengimas, triusas nepasiliko be gerų, pageidaujamų pasekmių. Mat, po metų ilgų, po darbų sunkių, išdirbo ir pageidaujamus ligų perams nuodus, kuriuos pavadino vaistais. Ir, aplanai, kur tik mokslininkas pridėjo savuosius pirštus, ten padarė permainą, ten atskleidė miniai nežinomą misteriją; ten, it koks magikas savo miklumu, pridirbo visokių magijų. Paima negyvos medžiagos šmotą, paverčia ją į gyvą...; ve, paims neištobulintą, gero žodžio nevertą daiktą, paverčia jį į tobuliausį, į naudingiausį daiktą. Žodžiu, mokslininkai viską plėtoja, tobulina ir auklėjo naujas mintis, geresnes idėjas.

Ach, darbštūs ir ypatingi tie mokslininkai! Tik insitėmykime, koki jie yra atkaklūs. Jų visų obalsis:—Kolei pats savo akim dalykų nematai, kolei moksliskai nepertikrini dalykų tikrumo,—tolei nė jokiame pasakime nereikia tikėti!

Teisybę pasakius, jie jokioms svajonėms ir netiki. Pas juos viską remia eksperimentaliai priparodymai, matematiškai išskaitliavimai. Galop jie nežiuri, ar jų išvedimai linksmis milijoninę žmoniją, ar gal stums ją į abejonės, nuogaštavimo kilpas. Jie visuomet rėža savo, ir tiek!

Tie patys mokslininkai, tie drąsuoliai, mat, įkibo ir alkoholio čiuprynon. Jie pradėjo jį kedenti ir ko tolyn, to labyn į jo gerumą kritiškai žiūrėti. Jiems pasirodė, kad alkoholis kenkia žmogaus sveikatai, reikia šalintis nuo jo. Tečiau mokslininkai, patys budami nuosekliais ir niekieno žodžiams nenorėdami tikėti, nepasmerkė alkoholio tol, kol neištyrė jo naudingų ir vodingų ypatybių. Kaip greit atliko savo darbą, tada visai neėmė doman, kad alkoholis buvo vartojamas nuo senų, senų laikų; kad jis yra plačiai ir giliai įleidęs savąsias šaknis; jog jį daug žmonių myli ir pagarboje laiko; jog jis esti vartojamas ir guojamas: ir bakužėje, ir pakajuose, ir salionuose, ir palociuose, ir pagaliau, dievnamuose,—ne, mokslininkas to nenusigando. Jis rimtai pasakė:—Alkoholis—nuodai. Šalin iš žmonių tarpo!

Pasakyti, kad alkoholis—nuodai, bile kas gali. Nudien nepamatuotiems pasakymams niekas netiki. Dabar, mat, toks jau laikas, kas neturi pamato, neturi nė svarbos. Jeib pasakymas loštų šiokią-tokią rolę ar tai politikoj, ar tai literaturoj, ar moksle, ar tai kitoj kokioj mokslo, dailės bei meno srityje,—jis turi būti paremtas nuosekliais ir neabejotiniais priparodymais. Čia, galop, ir bandysiu pabyloti apie svaigalus. Perstatyti alkoholį mokslo šviesoje. Apiepiešti ir perstatyti jį tuo, kuo jis ištikrųjų yra.

Pradedu apkalbamąjį daiktą nuo pačių pamatų—nuo darymo. Kuomet suprasime dalyką iš pačių jo šaknių, tuomet gan greit galėsime permatyti svarbą, arba, atžagarai, blėdingumą.

PENKI METAI

o—o

Laikas, kai vanduo, bėga ir nesugrįžta. Rods vakar žmonės pradeda ką veikti, o žiurėk, praskrido metai, kiti ir daugiau. Ytin neapmatomai laikas praplaukia tiems, kurie įtemptai ir su įnirtimu dirba savo numylėtą darbą.

Štai rods dar vakar kalbėjo, tarėsi organizavo bendrovę *Laisvajai Minčiai* leisti, o kaip nuostobu, kad jau nuo to laiko praslinko net penki metai!

Sausio pabaigoje, 1910 m., pasirodė pirmas *Laisvosios Minties* numeris. Nors buvo apšapęs, bet-gi jo pasirodymą lietuviai pasveikino ištiesiom rankom.

Šiame numeryje redakcija pasisakė, kad *Laisvoji Mintis* yra skiriama apšvietos tarp lietuvių platinimui, nesą:

Juo labiau žmogus' apsišviečia, juo jis tyrinėjimų keliais stengiasi pralobinti savo protą—tuo didesnę naudą jis atneš sau, draugijai, kurioje gyvena ir visai žmonijai. Kitaip sakant, žmonijos ateitis yra žmonijos sąnarių apsišvietime; arba kiekvieno žmogaus ateitis yra jo paties rankose. Apsipažinimas su gamtos mokslais, su žmonijos kultūros istorija, su drauginiais įvairių tautų bei laikų surėdymais ir t.t., atves žmoniją į išganingą ateitį.

Ką-gi *Laisvoji Mintis*, trumpame savo gyvenimo laike, suspėjo nuveikti viršuje apibudintose srityse? Joje tilpo daugybė straipsnių iš grynai moksliskos srities. Historiškai straipsniai, kuriuose apibudino žmonių valdimosi skirtinguose laiko tarpuose, jų krypsnius ir kovą už laimesnę rytojų—nuolat užpildė gerą *Laisvosios Minties* špaltų skaičių. Grynoji literatura rado vietos ant *Laisvosios Minties* puslapių. Čia tilpo daugybė net klasiškų eilių, dailių beletristikos šmotelių ir straipsnių, lytinčių lietuvių bei svetimtaučių kultūrinę pažangą. *Laisvojon Mintin* nuolat tilpdavo geros ir fundamentalės kritikos bei naujai išleistos literatūros recenzijų. Trumpai sakant, *Laisvoji Mintis*, per šį trumpą savo gyvenimo amžių, suspėjo aprėpti stambiuosius žmonių reikalus. *Laisvoji Mintis* pramynė takus pernai gimusiai ir rimtai *Jaunajai Lietuvai*.

Per visą laiką *Laisvajai Minčiai* stokavo straipsnių spekuliatiskai-filosofiškų, psichologiškų ir straisnių iš pedagogikos srities; taipgi straipsnių, paliečiančių Amerikos lietuvių ukės ir ukininkavimą. Neperdaugiausia tilpo raštų apie darbininkus ir jų organizacijas. Vienok ateityje bandysime užkimšti augščiau pažymėtas spragas.

Švėsdami ir pažymėdami *Laisvosios Minties* penkių metų gyvavimo laikotarpį, kartu apsisostojame, apsižvalgome, ką jau veikėme, o kas tebestovi nepalītėta, čielybėje. Trumpoje ateityje gal nesiras tokio klausimo,

kuriuo *Laisvoji Mintis* nesiinteresuotų ir kuris josios špaltose būtų negvildenamas.

Džiaugdamiesi padarę stambų žingsnį periodinės lietuvių literatūros srityje, toliau da smarkiau ir su didesniu pasišventimu darbuosimės periodinės laikraštijos dirvoje; nepraleisime pro ausį nė vieno svarbesnio klausimo.

Laisvoji Mintis ir toliau laikysis pažangiosios pa kraipos. Žmonių laisvė, protavimo laisvė, grynas mokslas,—visuomet buvo, ir yra dalykai, kuriais *Laisvoji Mintis* rūpinosi ir toliau rūpinsis.

Pagalios išreiškiame padėką tiems, kurie, vienokiu ar kitokiu būdu, padėjo mums sunkiame darbe. Turime vilties, kad ir toliau geri mūsų siekiniai, vertas darbas ir tikros pastangos atras gilią užuojautą gerų vientaučių širdyse. Ne vienas iš jų taps da tvirtesniu mūsų draugu-prijautėju ir mėnraščio platintoju.

Nesmagu pagalios yra tas, kad šio mėnraščio įsteigėjas, jo vedėjas ir redaktorius, senatvės spiriamas, turėjo apšleisti numylėtą dirvą, pavesdamas savo vietą jaunesniajam darbininkui. Tečiau turime atminti, kad jis išpildė gero tautiečio ir darbininko pareigas. Dabar mums prisieina tai daryti.

Z. Vitkauskas.

Sis Bei Tas Iš Chronikos

Mokslininkų Susivaziavimas.—Amerikiečių Asociacija mokslui vystyti 27 d. gruodžio, p. m., laikė savo susivaziavimą Philadelphijoje, prie Pensylvanijos universiteto.

Draugija tapo suorganizuota 1848 m. Philadelphijoje, pa. Po 36 savo gyvavimo ir veikimo metų asociacija laikė Philadelphijoje antrąjį susivaziavimą. Tada ji turėjo narių 1,261. Tai buvo skaitlingiausias draugijos narių skaičius iki pastarajam laikui. Šis antrasis susivaziavimas atvėrė mokslininkų organizacijų gimimo epochą. Iki 1882 m. asociacija turėjo tik du mokslo skyrius, vieną tikrųjų (matematiškų) mokslų, antrą gamtmokslo. Toliau, pribrendus reikalui, asociacija suorganizavo ir gyvumo dvasia įkvėpė skirtingoms mokslo šakoms. Kaip sykis šiuo metu tapo suorganizuota tautiškoji Fyzisistų Draugija ir neprigulmingai laikė savo susivaziavimą ir posėdžius.

Kadangi iš asociacijos išdygo daug atskalų, todėl pati motina-asociacija nusilpnėjo narių skaičiumi.

Tretysis asociacijos susivaziavimas, tapo sušauktas 1904 m. Philadelphijos mieste per pačias Kalėdas. Neskaitant asociacijos įvairių atskalų, pati asociacija, kaip visko kunas—branduolys, turėjo 890 narių.

Štai kaip augo asociacijos nariai.

1848 mete ji turėjo 461 narį. Per antrąjį susivaziavimą jų skaičius paugėjo iki 2000 narių. Tretįjį susivaziavimą pasitiko 4000 narių. Nudien asociacija priskaito 8,100 narių.

Pirmąjį posėdį atidarė dr. Chas. W. Eliot'as, Harvard'o universiteto prezidentas—emeritus, edukacijos sekcijos atstovas. Susivaziavusiems atstovams prakalbą pasakė buvęs Columbijos universiteto prezidentas, dr. Edmundas B. Wilson'as. Jojo tema: *Tulos moderniškos zoologijos progreso išvaizdos*. Šio progreso jis buvo ir tebėra stambiausias faktorius, lyderis. Miesčionims vakare prakalbas sakė dr. Dayton C. Miller'is narys: Case Pritaikinamųjų Mokslų Mokyklos temoje: *Apie muzikalių garsų mokslą* ir Dr. William H. Nichols temoje: *Chemiškosios industrijos karė*.

Skirtingos sekcijos laikė savo atskirus susirinkimus ir jų vice pirmininkai skaitė šiam laikui paruoštas ir pritaikintas paskaitas. Čia bus gal pravartu mums susipažinti su sekcijomis ir su paskaitomis, kurias skaitė jų pirmi pagalbininkai. Štai jos:—

Pirm. pagal. Frank Schlesinger'is matematikų ir astronomų sekcijoje, skaitė temoje: *Astronomiškų ir matematiškų atidengimų objektas*.

Pirm. pagal. Alfred'as O. Cole fyzisistų sekcijoje skaitė: *Dabartiniai preparodymai, kad egzistuoja nukleus atomas*.

Pirm. pagal. Carl L. Alsherg'as skaitė inžinierių sekcijoje—*Saugi inžinierystė*.

Vice pirm. Juozas Diller'is skaitė geografų ir geologų sekcijoje—*Pagelba mūsų Pacifikiškam pakraščiui*.

Pirm. pagal. Alfred'as G. Mayer'is zoologų sekcijoje, skaitė temoje: *Atidengimų darbas Tortugas'o Laboratorijos Carnegies Institucijos Washingtone*.

Pirm. pagal. Henry C. Cowles, botanikų sekcijoje, skaitė: *Ekonomiškas botanikos krypsnys*.

Pirm. pagel. Walter B. Pillsbury skaitė temoje: *Funkcijos, kurios išbando definicijas ir metodus, vartojamas psichologijoje*. Referatą skaitė antropologų ir psichologų sekcijos susirinkime.

Pirm. pagel. Judson'as G. Wall'as socialių ekonomijos mokslų sekcijoje skaitė referatą temoje: *Sociale ir ekonominė vertė industrialijų muzejų*.

Pirm. pagel. Theodoras Hough'as (ištark: Hiu) fiziologijos ir eksperimentalinės medicinos sekcijoje skaitė temoje: *Nervinių reakcijų klasifikacija*.

Pirm. pagel. P. P. Claxton'as edukacijos sekcijoje skaitė temoje: *Šalies mokyklos*.

Pirm. pagel. L. H. Bailey agronomų sekcijoje skaitė temoje: *Ištyrimų ir publikacijos vieta ateinančiame šalies gyvatos išsivystyme*.

Svarbu tas įsitęmyti, kad šiame susivažiavime lipstėlėjo taip grynai moksliską, taip visuomeniską klausimą. Tokiuose susivažiavimuose, be referatų, da apkalba svarbesnes dienos problemas bei paklausas ir nusistato programą tolimesniam veikimui. Panašius ir tokius susivažiavimus laiko netik Amerikoje, bet Vokietijoje, Francuzijoje, Anglijoje ir kitose kulturingose tautose.

*

* *

Nekrologija.—Gruodžio mėn., p. m. mirė James Stillman, palyginamosios anatomijos profesorius Harvardo Medikalės Mokyklos. Stillman'as pasižymėjo embriologijos ir biologijos dirvose. Taip-gi a. a. profesorius daug patarnavo žomnijai savo mokslu. Be to, šiame mėn. dar mirė dr. Theodoras Lipps'as, Munich'o universiteto psichologijos ir filosofijos profesorius; mirė dr. Rudolfas Emmerich'as, higienos ir bakteriologijos profesorius to paties Munich'o universiteto.

*

* *

Dovanos.—Gruodžio mėn. pereinū m. Haydeno aukšnių medalį Philadelphiajos Tautiškosios Mokslų Akademijos suteikė dr. Henry'ui Fairfield'ui Osborn'ui už jojo rimtą ir pasekmingą triusą paleontologijos srityje. De Morgan'o medalį Londono matematikų draugijos suteikė Sir Joseph Larmor'ui, už jo pasekmingą darbą ir padarytus ištyrimus matematikos (skaitliavimo) ir fizikos srityse. Rojališkoji (karališkoji) Londono draugija suteikė karališkąjį medalį Yale'o universiteto astronomijos profesorui, Ernestui W. Brown'ui, už jo investigacijas ir žymius darbus matematiškosios astronomijos srityje.

*

* *

Medvilnės krizisas.—1914 m. Suvienytos Valstijos pagamino 16,596,000 medvilnės pundų. Niekuomet pirmiau tiek medvilnės neparuošė šioje šalyje. Štai kelių metų medvilnės produkcija.

14,800,000 paruošė 1913 mete. 14,300,000 pundų surinko 1912 m.; ir 16,250,000 pundų surinko 1911 m.

1913 m. medvilnės suma siekė \$887,000,000, kuomet pereinū metais jos suma siekė tik 519,000,000 dol. Daugiau medvilnės, mažiau pinigų! Kur priežastis?—Europos tautų karė pagimdė šios šalies medvilnės pramonėje krizisą. Pereinū metų pabaigoj medvilnės vaizba jau buvo besmunkanti bankrutan, kaip tuli laikraščiai atkreipė į tai žmonių domą, sutvėrė fondus medvilnės prekybai šelpti ir tik šiuo budu išgelbėjo medvilnės pramonę nuo galutinio bankruto.

Aplamai per metus tautos už Amerikos ribų suvartoje apie 10,000,000 medvilnės pundų. Iš jų 7,000,000 vis parsitraukdavo iš Suvienytų Valstijų. Atsivėrus karės vulkanui, Europos tautos nē kiek netraukė medvilnės iš Amerikos. Ir štai medvilnės vaizba pasijuto ant bankruto slenkščio.

*

* *

Apie Lietuvius.—Elb. Hughes, narė Chicago Civilės ir Filontrofijos Mokyklos, *The American Journal of Sociology* rašo apie Chicago lietuvijų gyvenimo sąlygas. Šios mokyklos nariai ištyrinėjo ketvirtame "varde" dešimts "blokų" tarp 32-ros gat. ir 34-tos vietos, So. Halsted ir So. Morgan gatvių.

Seniau čia buvo plynė, mažai airais ir vokiečiais apgyventa. Toliau lenkai apgyveno airų ir vokiečių vietas; ilgainiui lietuviai apgyveno lenkų vietas, išstumdami juos iš šios miesto dalies.

Visame tyrinėtame distrikte lietuvijų yra 68%, lenkų 16%, airių ir vokiečių tik liekanos. Lenkai susispietę apie Chicago upę, o toliau į rytus keturiuose "blokuose" 75% visos populiacijos yra lietuviai. Čia riogso didelė bažnyčia ir parafijinė mokykla, prigulinti lietuviams.

Šį distriktą lietuviai apgyveno nepersenai, kadangi jie patįs yra vieni iš jaunųjų imigrantų. Tik 10-15 metų bėgyje jie skaitlingesniais buriais pradėjo apleidinėti vakarinės Rosijos dalį ir traukti Amerikon. Ne kuriuos iš jų ekonomiškos apystovos privertė apleisti tėvynę; kiti, pabijoję šalies žiauros valdžios karėivijinės tarnystos, skubiai atbėgo šion šalin.

Apie lietuvijų charakterį ir budą štai kaip Hughes kalba:

Taupūs ir ekonomiški, inteligentiški ir stropūs, su savo industrija ir teisių pagodone jie yra geriausi šios šalies imigrantai.

Apie lietuvijų pramonę štai ką pastebi:

Tyrinėtame distrikte pasirodė, kad lietuviai užsiima įvairia pramone. Čia susiduri su skerdinčiose dirbančiais žmonėmis, su dailydėmis, malioriais, kontraktoriais, kriaučiais, batsiuviais, namų prižiūrėtojais ir su palyginamai didžiu biznierų skaičiumi.

Tokia rimta kalba apie lietuvius ir dar tokiaime įtekingame žurnale, žurnale, prie kurio priklauso ir raštais remia: Šveicarijos, Vokietijos, Francuzijos, Anglijos ir Amerikos universitetų ir šiaip augštų mokslo įstaigų profesoriai,—padarė lietuviams svarbų plusą. Plusą, kuris, manding, daugiau svera už biurus, triukšmingas kalbas ir pilnus gramatikos ir kalbos paklaidų memorialus...

Italų ir slovaku teritorijos daug tirščiau apygyventos už lietuvių.

Lietuviais apgyventi namai yra seni ir veik sugriuvę. Langai maži, senos mados ir taip uždaryti, kad negalima jų atdaryti. Požeminiai kambariai, sklepai ir tuli ofisai yra paruošti gyvenimui.

76% gyventojų rendavoją apartmentus; 24% yra namų savininkai. Šiaurinėje dalyje italų distrikte yra tik 8% namų savininkų; slovaku—18% turi savastis. Ir šiame atvėjyje didesnis lietuvių nuošintis turi savastis.

Namų rendos už mėn. nuo \$4 iki \$30. Apartmentai paprastai susideda iš keturių kambarių. Tuli namai, rašo Elzbieta, netinka gyvenimui. Tulose vietose žmonės taip susikimšę kambariuose, kaip silkės statinėje. Da nekurie kambariai kadir turi langus, bet jie nuo Kolumbo laikų da nebuvo atidaryti. Tulos šeimynos gyvena prie smuklių. Vyrai, moteris ir vaikai naudojas smuklių toiletaiš. Tokiose aplinkybėse begyvendami žmonės, suprantama, neperaugščiausiai stovi moraliai.

Ar amerikietė teisingai pakalbėjo apie lietuvius,—tesprendžia patis chicagiečiai.

*

* * *

Nelaiminga Italija!—Nė vienos tautos taip nevargina vulkanų bangos, kaip Italiją. Nėra tokių metų, kad Italijos gyventojų nebaugintų ir neskriaustų vulkanų bangos.

13 d. š. m. ir vėl aplankė Italijos gyventojus baisi vulkanų audra. Miestas Avezzano tapo veik visai sunaikintas. Čia žuvo apie 8000 ypatų. Aštuoni kiti miesteliai tapo baisiai papurtyti ir žuvo daug gyventojų. Yra apskaitoma, ir Romos Tribuna tikrina, kad šiame žemės drebėjime žuvo ir tapo sužeista 25,000 asmenų. Vienok žemės drebėjimas vis atsikartoja, rydamas vis daugiau ir daugiau gyvasčių.

Nusigandę ir sumišę žmonės šaukiasi Dievo pagalbos, gatvėse giedoja litanijas, bet Dievas jų šauksmo ir maldų neišklausė...

KA-GI TOLIAU VEIKSIME?

Nesmagu, kad atsisveikino su šiuo laikraščiu ir su skaitytojais žymiausias Amerikos lietuvių veikėjas ir seniausias tautos darbininkas. Tečiau, tariant jo paties žodžiais, jei paseno, tai nestebuklai. Mes visi ilginiui patsensime. Paėmus šį stambų darbą iš taip kiltų rankų, priseina apsistoti ir pamintyti valandžiukę, kas jau yra veikta, ir ką, iš eilės, toliau reikia veikti?

Nėr ko byloti apie nuveiktuosius darbus. Reikia pažymėti tuos, kuriuos ateityje turime neatbutinai veikti. Priseina palytėti toki reikalai, kuriuos ar tik apičiupai, ar da visai n'esame svarstę.

Toliau *Laisvoji Mintis* rupinsis Amerikos lietuvių viešomis bei parafijinėmis mokyklomis, kudikiais ir pedagogika. Dės straipsnių iš mūsų draugijų gyvenimo ir veikimų. Rupinsis viešais mūsų kningynais ir jų tvarka. Dės straipsnius iš ukininkystės srities. Neuzmirš moterų reikalų ir vienu-kitu piešiniu apibudins jų judėjimą, progresavimą. Ligšiol veik nieko spaudoj nesakėme apie kudikių auklėjimą ir auginimą. Svarbus, bet užmestas klausimas. Ilginiui *Laisvoji Mintis* nepasiliks skolinga vaikų auklėjimo literaturai.

Amerikos lietuviai, su mažu išėmimu, dįrba prie sunkių darbų. Jie yra darbo žmonės. Nors, po teisybei, yra daug laikraščių, skiriamų darbo žmonių reikalams užtarti. Visi šie laikraščiai daugiau užsiima bergždžiu rėkavimu, savęs reklamavimu, o darbininkų reikalus tik registruoja savo špaltose. Toki laikraščiai yra darbininkų reikalų ir nuotikių registruotojai. Lietuviams darbininkams nė šilta, nė šalta nuo tų laikraščių. Darbininkų klausimas, jų reikalai, organizatyvis jų bujojimas ir veikimas yra labai rimta dienos paklausa. Talpinsime *Laisvojon Mintin* straipsnių, palietinių principialius savininkų, industrijos ir darbininkų reikalų punktus. Stengsimės supažindinti Amerikoje gyvenančius lietuvius-darbininkus su svečių šalių didžiosiomis darbininkų organizacijomis ir jų veikimu.

Naudosimės progomis ir nepraleisime pro šalį nė vieno stambesnio taip Lietuvoje, taip Amerikos lietuvių gyvenime apsireiškimo.

Mes tikime į sąmoningą gyvenimą. Periodinės literatūros yra principialė užduotis evoliucijos keliu šviesti, tobulinti žmonių, daryti gyvenimą sąmoningesniu ir vertu gyventi.

Lai šios mūsų pastangos ir geri norai randa užuojautos kiekvieno gero lietuvių širdyje. Ir jūs, geri vienučiai, prigelbėkite mums šiame darbe beplatindami *Laisvoją Mintį*.

Ilginiui, jei visi išvien dirbsime, *Laisvoji Mintis* padidės puslapiams ir turiniui. Mūsų vyriausias noras—visomis išgalėmis tarnauti viengenčiams, tautai ir augini neprigulmingą, savitą tautos kultūrą. Prie to prieisime per apšvietą, mokslą ir gerus laikraščius. *Red.*

Dailioji Literatura ir Daile

Laimės Jieškotojas

I

KAS nežino Bakanų Miko?—Jis, dar jaunas, buvo visos apygardos jaunuomenės žvaigžde.

Teisybė, tėvų nespaudė skurdo ranka, todėl ir Mikas augo, nelygiai kitiems kaimo jaunikaičiams, pilname pertekliuje ir laimėje.

Prie jo buvo auklėtinės, kurios visomis pastangomis stengėsi mažam Mikučiui įtikti. Jį mokino ir auklėjo privātiškai mokytojai-pedagogai, kurie saugojos ištarti Mikui siurkštesnį žodį. Taip augo ir brendėjo Mikas, kaip gerai liejamas ir užiurimas diemedėlis jaunų ir skaisčių lietuvačių darželyje.

Miko tėvai, besidžiaugdami ir besididžiuodami jaunu savo suneliu nuolat pasakodavo:—Paaugs Mikutis. Išleisime į žmones. Pabaigs augštesnį mokslą ir tada bus apšviestas žmogus, gabus vyras, visų gerbiamas ir guodojamas šalies pilėtis. Tėvai ir sapne matydavo savo vienatinį sunų, tai gymnazisto rubuose, tai universiteto studento drapanose, tai vėl augšto ir garbingo valdininko uniformoje. Bepinant tokius vaizdus savo vaidentuvėje, tėvai tiesiog tirpdavo iš džiaugsmo.

Bet gyvenimas ir ateitis burė Mikui kitokį likimą, nors, teisybę pasakius, tai buvo jo paties kaltė.

Garsus Amerikos turtai ir garbė kvaršina kiekvieno jauno lietuviu protą. Nerymauja mūsų tautos žiedai tėvynėje ir viską palikę skubiai bėgo ton aukso ir laimės šalin—Amerikon.

Aštuonioliktus metus beedamas Mikas klausė motinos:

— Mama, bene ir aš važiuosiu Amerikon?

— Ne, vaikeli, pabaigsi mokslus ir laimingas namie gyvensi,—motina pertikrinėjo jį.

— Bet, mamyt, štai Kulpių Petras, Čirų Juozas, Genių Juras ir aibės kitų mano draugų išvažiavo Amerikon, tai ką aš vienas čia pasilikęs darysiu?

— Jie visi bėgo nuo kareivijos. Tau-gi, Mikuti, nereiks kareivių buti—ramino jį mama.

— Bet aš vistiek noriu Amerikon važiuoti.

— Tai ką ten darysi?

— Užsidirbsiu pinigų, pamatysiu žmonių, po metų-antrų ir vėl parvažiuosiu tėvynėn.

— Mano vaikeli, ne svietur reik laimės jieškoti. Jos ten nėra. Pamylėk savo šalį, gimtinį kaimelį žmones ir gyvenk betarnaudamas jiems.

— Juk, mamyt, aš geriau patarnausiu žmonėms, kada suprasiu, kaip gyvena taip augštai iškilusios ir garbingos tautos žmonės.

— Esi vienatinis mūsų sunus. Esi tėvų džiaug-

smas, turtas ir viltis. Rods namie gyveni pilname linksmume ir pertekliuje, tai kam reik važiuot svietur smagurių jieškoti?

— Visi Amerikos žmonės gyvena laimingai, tik gerėtis reikia, kuomet skaitai laikraščiuose, kiek Amerikoje turto, kiek ten turtuolių ir kiek laimės. Be to, išvažiavo Amerikon visi mano jaunystės dienų draugai, ar-gi lemta man vienam, lyg liutui klėtkoje, čia gyventi?

— Begyvendamas rasi naujų draugų. Gal ir senieji iš Amerikos sugrįž.

— Bet kada?—Mikas klausė motinos.

— Už metų, kitų, kuomet jiems įgris toji išsvajota "laimė."

— Mama, ar pavydi man laimės?!

— Tik gero velydama vaikeli, draudžiu Amerikon važiuoti.

— Jei neišsipydys mano norai ir troškimai, aš džiūsiu, vysiū ir visomet manysiu, kad mano laimės spindulys jau užgėso...

Sunku tėvams buvo išleisti svietur, už jurų-marių, už augštų kalnų vienatinį savo kudikį.

Pasirengė Mikas kelionėn ir atėjo valanda, kuomet jis turėjo atsiveikinti su savo tėvais.

Netaip Mikui buvo gaila tėvus palikti, kaip jam buvo gaila ir nejauku atsiveikinti ir tarti "sudie" jaunai, kai putinas skaisčiai Marytei. Jai perėjo per visą jos kuną kažin kokia nesuprantama baimės banga ir ji tarė savo užslėptoje širdyje: "Taip, sudie mielas Mikuti! Dievai žino, gal daugiau nematysi šios šalelės, gal pavasario gegutė daugiau nekukucs tau linksmos pavasario dainelės..."

Motina atlydėjo sunelį iki vartų, da kartą jį širdingai pabučiavo ir palinkėjęs svietur geros laimės, tarė paskutinį "sudie!..." Atsisukęs Mikas bent porą kartų atidžiai apibėgo savo akim visą kiemą ir giliai užburtos širdies jausmuose tarė: "Gaila viską palikti, bet juk neprazysiu, laimingas atgal parvažiuosiu."

Mikas važiavo per Vokietiją. Gerėjosi josios ukinkų šviesiu ir dailiu gyvenimu. Važiavo per miestus, kurių įstabumu ir architektūra mažai patyręs Mikas negalėjo džiaugsmui galo rasti. Jo vaidintuvėje vis slinko Amerikos laimių ir linksmybių paveikslai. Štai ir didjurė. Aure ir laivas, kuriuo plauks Kolumbo šalin.

Jurių kelionė nors nebuvo taip linksma, kaip sausžemio, bet vis-gi buvo galima pasigerėti snieginiais jurių paukščiais, jų mitrumu ir vandens spalvomis bei siubavimu. Štai bangos išaugusios, iškilus, lyg audringi debesiai; jos rods prarys laivą ir keliauninkus. Tai

vėl suminkštėja, nusiramina ir siubuoja-liuliuoja, tartum banguojantis muzikos aidas. Čia vėl laivo orchestra, įvairūs žmonių pasilinksminimai tiesiog stebino Miką ir nė nepasijuto jis, kaip priplaukė Amerikos priplauką.

— Nuskurę darbininkai, surukęs miestas, et, nemalonūs įspudžiai... giliai sieloje kartėjo Mikas.

— Bet Amerika, šioji laimės šalis, nėra visa tokia. Tai tik čia viskas daro tokį nemalonų įspudį. Bet toliau... Toliau laimę atrasiu.

Nuo fabrikų ir dirbtuvių surukusiame miestelyje apsisotojo traukinis. Mikas išlipo iš jo ir dairo, tartum netikėdamas, kad tai čia gyvena jojo pažįstamieji, pas kuriuos jis važiuoja.

II

Iš karto Mikas labai keistai jautėsi ir net pyko ant savęs, kad neklausė motinos patarimų ir gerų jos linkėjimų. Ilgainiui, anot priezdžio, ir šuo kariamas apsiranta, panašiai ir Bakanų Mikas. Jis apsirato ir pradėjo net darbo jieškoti. Gero negavo, o prasto nenorėjo dirbti, todėl ir prisiejo būti net kelis mėnesius be užsiėmimo. Nemalonu sveikam, energiškam žmogui dykauti be užsiėmimo. O tie amerikiečių vaikai, tai

tikri akiplėšos. Neduoda Mikui nė ant gatvės pasirodyti. Jis kartojė savo širdyje motinos žodžius: "Ne svietur reik laimės jieškoti. Jos ten nėra..." Jis dabar tikrai suprato, kad ne svietur laimė.

Nuvažiavo kasyklose darbo jieškotų. Pragariška kasyklų išvaizda, sunkus darbas, artimas paojus ėmė ir nupurtė Miką. Bet ką dabar daryti, ar-gi rašyti tėvui, kad prisiųstų pinigų ir atgal tėvynėn važiuoti? "Ne, taip negaliu daryti, nes žmonės pasityčiojimais iš pasaulio išvartytų,"—manė sau Mikas. "O, eisiu kasyklose, užsidirbsiu pinigų ir važiuosiu Lietuvon. Lai prasmenga laimės šalis!"—pykdamas šaukė Mikas.

Neteko Mikui ilgai dirbti kasyklose. Sprogo šuvis, griuvo anglis, visą kasyklą laižė-glamonėjo pragariškos liepsnos ir duma. Daug darbininkų neteko gyvasčių. Miką vos pusgyvį pasisekė išgelbėti. Šiektiek atsigavaliavęs pamatė prieš save stovintį nuliudušios motinos šešėlį ir Mikas nejučiomis sustingusiom lupom kartojė: "Mano vaikelį, ne svietur reik laimės jieškoti. Jos ten nėra. Pamylėk savo šalį, gimtinę kaimelį, žmones ir gyvenk betarnaudamas jiems." —Ir nekukavo gegutė linksmos pavasario dainelės... Dingo laimė...

Merkio Banga.

IŠEIVIŲ TROŠKIMAS.

Mokslinės Amerikiečių Organizacijos

o—o

Amerika, savo amžiu, sulyginus su kitomis žilukėmis Europos tautomis, yra labai jauna tauta. Ji pažanga, darbininkiskomis, vaizbiškomis, literatūros, dailės—meno, moksliskomis organizacijomis stebina pasaulį. Vidurinių mokyklų, kolegijų, universitetų randas daugiau Amerikoje, negu kitoje kokioje tautoje. Tik stebėtis priseina, kaip čia maišyti, skirtingų papročių ir charakterio žmonės, taip šiauniai progresuoja. Tąjį jų progresavimą gal kiek aiškiau suprasi, kuomet čia apibudinsiu tulas moksliskas amerikiečių draugijas.

Amerikos Aktuaralė Draugija tapo suorganizuota 1889 m. Galutinas josios tikslas—rupintis aktuariau mokslu. Metinė narių mokestis \$10.00. 1913 m. prie draugijos prigulėjo 225 nariai; 1914 m. draugija susilaukė 28 naujų narių. Tokiu būdu jos narių skaičius susidėjo iš 258 ypatų.

Amerikiečių Medicinos Akademija tapo suorganizuota 1876 m.; inkorporuota 1913 m. Ji rupinas sutvarkymu ir pastatymu visos šalies medicinos mokslo ant lygių pamatų. Amerikoje, rasi žinome, jog daug šiaip mokyklų, kolegijų ir net universitetų randasi privatiškų ypatų rankose. Mokyklų savininkams tankiai rupi ne geri profesoriai, ne mokyklos pastatymas augšton vieton, ne mokyklos laboratorijose atsakanti įtaisai ir moderniški įrankiai, ne pilnai atsakančiomis ir parinktomis kningomis aprupinti kningynai—bibliotekos, bet pelnas—doleriai, kuriuos iš mokyklos jie stengias išspausti. Pernai Chicagoje tapo uždarytos kelios medicinos mokyklos iš priežasties mokslo žemumo ir prasto mokyklos aprupinimo įrankiais. Šios akademijos yra tikslas žiurėti, idant visos Amerikoje esančios medicinos mokyklos laikytųsi to paties *curriculum* ir mokyklų savininkai aprupintų jas reikalingais įnagiais. Metinė narių mokestis—\$3. 1913 m. viso narių joje buvo 1,160; 1914 m. jų skaičius susimažino iki 762 narių.

Amerikos Politiškų Mokslų Akademija tapo suorganizouta 1889 m. Josios siekius galime suprasti iš vardo—rupintis ir tobulinti šalies politiką. Užsiima plačiu socialių problemų gvildenimu. Metinė narių duoklė \$5. 1913 metuose turėjo narių 5,500. 1914 m. narių skaičius paugėjo iki 6,375 ypatų. Ši akademija turi skyrių netik kiekvienoje Suvienytų Valstijų valstijoje, bet jų turi 35 skirtingose Europos viešpatijose. Yra tai, taip sakant, tarptautiškoji akademija.

1848 m. Amerikoje susiorganizavo Asociacija Pastumėjimui Įvairių Mokslų Priekyn. Ji tapo inkorporuota 1874 m. Ji pabriežė begalo plačius ir

sunkius tikslus; rupintis visokiais mokslais, juos tobulinti ir sukelti žmonėse žingeidumo, užsidegimo dvasią žingeiduotis mokslais. Bandomais tobulinti mokslus ir pritaikinti juos praktiskame gyvenime. Iš šios asociacijos ilgainiui išdygo aibės įvairiaus plauko draugijų. Vienok organizacija, kaip branduolys ir motina, pati ir nudien tvirtai gyvuoja. 1913 m. narių turėjo 8000; 1914 m. paaugo iki 8,100. Metinė narių mokestis \$3 ir įstojimo \$5

Labai žymi Amerikos Chemikų Draugija tapo suorganizuota 1876 m. Bėgyje pirmųjų keletu metų ji vos-vos merdėdama gyvavo. Ilgainiui išaugo į pasaulyje didžiausią ir įtekmingiausią chemikų draugiją. 1913 m. jos narių skaičius siekė 5,500. Nudien ji da dikčiai pabujojo ir turi apie 9000 narių. Josios skyriai randasi kiekviename didesniame Amerikos mieste. Ji rupinasi, suprantama, chemijos mokslu ir kaip šį mokslą pritaikinti industrijoje. Nariai moka \$10 į metus. Išleidinėja chemijos mokslui skiriamą žurnalą, kuriame tilpsta svarbiausi iš chemijos srities raštai.

Amerikos Antikuarinę Draugiją suorganizavo 1812 m. Jos narių skaičius negali viršinti 175. Ši draugija užsiima surankiojimu, sudavadijimu istoriškų manuskriptų ir Amerikoje išleistų kningų. Narinė mokestis metams \$5.

Amerikos Astronomiškoji ir Astrofysiškoji Draugija susiorganizavo 1898 m. Ji rupinasi atstronomiškos fizikos mokslu. Astro-fizika yra žvaigždžių, dangiškų kunų fizika. Ši draugija nesigiria narių skaitlingumu. Be abejo, to negalime nė tikėtis, nes prie jos priguli vien tik šio mokslo žinovai, specialistai. 1913 m. narių turėjo 250; 1914 jau susilaukė 285-ku narių.

Amerikiečių Geografiškoji Draugija tapo suorganizuota 1852 m. Josios nariai užsiima dar neištyrtų globuso vietų tyrinėjimu. Tyrinėja netik nežinomas žemės vietas, bet taip-gi jures. Šioji draugija yra vyriausis geografijos autoritetas Amerikoje. Narių turi 1,200. Metinė narių mokestis \$10.

Amerikos Architektų Institutas tapo suorganizuotas ir įsteigtas 1857 m. Yra tai žymiausi šalies architektų organizacija. Josios tikslas: sujungti ir suvienyti visas Suvienytų Valstijų architektų spēkas, suvesti jųjų pastangas artistiško ir aistetiško mokslo praplatinimui. Jie visomis išgalėmis tobulino šalies architektūrą, pritaikindami ją prie praktiško vartojimo. Aplama metinė narių mokestis \$15. 1913 mete organizacija arba institutas turėjo 908 narių.

Amerikos Žydų Historiškoji Draugija tapo įsteigta 1892 mete. Draugija, aplamai, rupinas žydų reikalais. Žymiausias vienok josios tikslas—surinkti ir

išleisti medžiagą, raštus, kuriuose kalbama apie Amerikoje gyvenančius žydus; studijuoti žydų tautos praeitį, rinkti visus senovės žydų raštus, žodžiu,—šioji draugija studijuoja žydų tautos senovės istoriją, renka visus faktus, paliečiančius žydų tautą ir kultūrą ir paskelbia juos plačiam pasauliui. 1913 m. narių turėjo 332.

Amerikos Naturalistų Draugija tapo įsteigta 1883 metuose. Yra tai Asociacijos Pastumėjimui Įvairių Mokslų Priekyn atskala. Ji užsiima gvildenimu paklausų, kurios paliečia pamokas iš naturalio mokslo srities. Naturalis mokslas—plati dirva. Tulos mokyklos gali perplačiai išguldinėti tulas naturalio mokslo šakas, ir tuo pačiu laiku gali kitų visai nekumštelėti. Kitos mokyklos vėl gali tik komedijas daryti iš naturalių mokslų. Šioji draugija ir esti tam, idant išlyginti naturalių mokslų pamokas vidurinėse ir augštesnėse mokyklose. Be to, plačiai studijuoja įgimties ir evoliucijos neaiškumus, paklausas. Metinė narių mokestis tik \$1.00. 1913 m. narių skaičius siekė 400. 1914 m. kažin kokių priežasčių dėlei narių skaičius susimąžino iki 350 asmenų.

1879 m. susiorganizavo įtekminga Amerikos Archaiologiškoji Draugija. Nors pačioje Amerikoje darbo jai ir nedaug tėra, vienok josios nariai stropiai veikia ant Europos, Azijos ir Aigypso kontinentų. Tarp kit-ko ji steigia archaiologiškas mokyklas, kurios įtentai ir pasekmingai stumia pirmyn archaiologiškoji tyrinėjimą, egskavacijas ir egsplociacijas. Pinigais ir patarymais šelpia tuos, kurie užsiima egskavacijomis ir archaiologiškais tyrinėjimais. Šiosios draugijos darbo vaisius matome ir jaisiais gerimės kiekviename didesniame muzėjuje bei dailės įstaigoje. Draugija tapo inkorporuota 1906 m. Turi 2,983 narius. Narinė mokestis metams \$10 ypatai. Pinigus suvartoja moksliekiams tikslams—literatūros leidimui ir kitiems, kuriuos augščiau apibudinau.

Idant užlaikyti žvėrynes publiškose parkose, pasilinksminimo vietose, idant, kiek galint, palaikyti laukinių Amerikos gyvūnų veisles,—1895 m. New Yorke susiorganizavo tam tikslui Zoologiškoji Draugija. Narių skaičius siekia 1,796. Metinė narių mokestis—\$10.00.

Nudien praktiškoji chemijos mokslo pusė yra mažai teišbulinta. Žmonės dar vis tebesigeri chemiškais bandymais, egspérimentais. Ilgainiui mokslininkai pradėjo chemiškąjį mokslą pritaikinti praktiškame gyvenime ir industrijoje, išdirbystėje. Jau dabar Amerikoje randas aibės įvairių chemiškų fabričių, kur, chemišku keliu, išdirbinėja labai žmonijai reikalingus produktus, k. v., amberį, redmanolą, gumą, visokius perfumus, muilą, cementą, geležį, aibes

petroliumo produktų ir k. Bet chemikai mano, jog tai tik pradžia. Laikui bėgant chemija loš industrijoje daug svarbesnę rolę. Be abejo, tam reikia paaukoti nemažą protavimo ir intelektualių pastangų. Štai, galop, 1881 m. susiorganizavo Industrialės Chemijos Draugija, kuri pritaiko chemijos mokslą industrijoje. Draugija tapo inkorporuota 1907 m. Nudien narių priskaito 4,240.

Fyzisistų Draugija tapo suorganizuota 1899 mete. Josios tikslas grynai mokslieškas—tobulinti fiziškąjį mokslą ir matematiką. Narių turi 550.

Nudien mikroskopas moksle, tai šautuvas karėje. Mikroskopas žymiai patarnavo žmonijai, atlikdamas svarbius mikroorganizmų srityje darbus. Dar sparčiau darbas eina priekyn tada, kada jį veikia organizatyviai. Organizatyvio darbo veikimui tapo suorganizuota Amerikos Mikroskopiškoji Draugija. Draugija parodė pirmąsias gyvenimo dienas 1878 m.; inkorporuota Washingtone 1891. Draugijos tikslas—tobulinti mikroskopiškąjį mokslą. Moksliekiems tikslams draugija turi kason \$3,500 nejudinamojo turto. Istojimo mokestis \$3.00, metinės narių mokestis \$2.00.

Da reikia paminėti amerikiečių Draugiją Psichologiškiems Tyrinėjimams. Draugijos nariai labai sparčiai veikia šioje kėblioje mokslo dirvoje. Ji išleidinėja mėnesinį psichologijos mokslo gvildenimui skiriamą žurnalą. Be to, da išleidžia ir metinį leidinį. Jau iš to galime spręsti draugijos narių stropumą ir veiklumą. Narių mokestis nėra lygios. Draugijai sympatizuotojai moka \$5 į metus, tikri draugijos nariai moka \$10, o nariai-labdariai moka \$25.

Da prisieina paminėti ir Tautiškąją Geografijos Draugiją. Ji yra nariais skaitlingiausia už visas kitas Amerikoje egzistuojančias mokslo draugijas. Narių skaičius siekia net 230,000. Metinė narių mokestis \$2.00. Draugijos mierius galime maž-daug suvokti iš jos vardo—rupintis geografijos mokslu, stumti Amerikos prekes ten, kur galima. Tyrinėti komercijinę geografiją, pritaikant ją prie vaizbos ir šalies prekybos. Draugija išleidinėja mėnesinį žurnalą, geografijos mokslo reikalams pašvęstą.

Tai tokios, maž-daug, mokslieškos Amerikos žmonių, piliečių draugijos. Iš paduotų datų matome, kad jos visos tapo suorganizuotos devynioliktame šimtmetyje. Toliau iš to galime sudaryti nuomonę, kaip, tik devyniolikto šimtmečio pabaigoje, Amerikos žmonės sukruto-sujudo rupintis mokslu, šalies ir žmonių reikalais.

Yra aibės įvairių kitų draugijų, kurių čia neišvardijau ir neapibudinau jų tikslų, k. v., medikų įvairios draugijos, farmaceutų susivienijimas, mokytojų draugijos, literatų organizacijos, girininkų draugijos,

agronomų organizacijos ir k. Pagal draugijų skaičių galime spręsti žmonių tobulumą ir šalies kultūringumą.

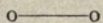
Iš straipsnio ir nuomonės prisieina išmokti tulą pamoką. Prisieina klausti savęs, jei mes skaitomės apšvietusiais žmonėmis, suprantame ir gerimės apšviestų žmonių draugijomis ir kultūriniu jūjų veikimu, tai kur, pagališ, mūsų apšviestuniojos draugijos? Kur pasidėjo mūsų organizacijos, kuriose apreikštume savo specializacijos, žinią, kurios rupintus žmonių apšvieta, mokslu, kultūra? Ne, mes jų kol-kas dar neturime, rasi da nespėjome suprasti ir apvertinti tokių draugijų augštą vertę. O gal nelemtasis mūsų *ego* užnuodijo tyras mūsų protavimo sistemas ir mes, išimant savo "aš," daugiau nieko suprasti ir matyti nenorime. Jei taip, išspėjau? Vai kaip keista! Reikia nusukti savo egai šiurkštų sprandą ir tada *apšviestunijai susiorganizuoti vienon kultūrinėn draugijon, kurioje vystytume, tobulintume savo gabumus, sistematiškai rupintumės šalies kultūra.* Pamintykime. Nieko nedirbame, nieko neturime, rods mums nieko ir nereikia. Tečiau neužmirškime, jei gyvename, tai kodėl nesistengiame savo gyvenimą padaryti sąmoningu, tikslingu, vertu gyvenimo? Tik organizuotas gyvenimas yra vertas. Toks gyvenimas, kuriame pasikeli ant žinijos sparnų ir išbandai visas protavimo funkcijas.

Kaukas.

Pr. S. žmogus.

GALAS SU GALU

Keistas antgalvis? Mat studijuojant vienos rūšies augmenį, nepalyginant jų su kitokios rūšies augmenimis, tokis studijavimas—prastas botanikos mokslas. Lyginai studijuojant vienos rūšies gyvūnus, nepalyginant jų su kitokios rūšies gyvūnais,—tokio studijavimo negalima pavadinti zoologija. Darant laikotarpinę peržvalgą, nesulyginus galo su galu—neperžvalga.

Neužginčijama teisybė, kad namą stato nuo pamatų.

Daug sykiu mes matome apipelėjusius bei supuvusius namo pamatus, o viršus dar neužbaigtas. Sakysime, ir-gi keista. Aplinkybės išaiškina priežastis, o priežastis matosi aplinkybėse. Dar keisčiau, kada vieni lipdo, kelia viršų ant supuvusių pamatų, kuomet kiti padeda naujus pamatus ir sienas kelia augštin.

Namās susideda iš daugybės atskirų medžio šmotelėlių ar plytų. Rasi tą visi žino.

Žmonių grupos susideda iš individualių asmenų. Grupų kiekybė bei kokybė ir laipsniškas jų kultūros augimas turi savo, taip sakant, pradžią arba pamatus.

Kiekviena tauta turi savo praeities rekordus.

Akimis mintiją žmonės neatskira praeities nuo dabarties. Mat keistumų esti įvairių.

Kaip namo medžiaga buna paskirstyta pagal kokybę, taip draugijos sluogsniai ir-gi savo kokybe buna paskirstyti į pritinkamas vietas. Kaip namo pakrypimas reiškia, jog jis buvo neatsakančiai statytas, taip grupų ir tautų netobulumas, nekultūringumas parodo žmonių nerangumą "moliomotiejavimą."

Mes, lietuviai, kaip tauta, ir-gi turim praeities rekordus, kuriuose atspindi darbas, aplinkybės, pasišventimas, klaidos ir priežastys...

Raštija yra viso judėjimo veidrodis. Nebutų rašyto žodžio—viskas gludėtų užmiršties kapuose.

Yra žmonių, kad nenori girdėti apie praeitį. Taip-gi yra ir tokių, kurie išrenka briliantus bei aukšą iš praeities surudijusio puodo, o geležines, dantotos, atkirstos žmogaus rankos, puvėsiais dvokenčią sąžinės drobulę ir ašarose su krauju permirkusią praeities uždangą palieka sename surudijusiame praeities puode, vien tik rodydami gruduką brangakmenio, giria puodą, bet gina kitiems jame pažiūrėti. Tečiau, pasak rusų išsireiškimo: *Čto napišiš perom, tak nevirubiš i toporom.* Nedaug parašyta, bet daug pasakyta. Kol-kas dar nesiranda įrankis, kuris perkirstų plunksnos kardą.

Per kelis šimtmečius prietarų hydra ugnimi spaudė ant plunksnos veido. Daug plunksnos šventenybių žuvo liepsnoj. Bet daugel iš pelenų atsikėlė ir gyvena tarp mūsų.

Plunksna yra kanklės nuliudusiems ir nuodai beprotiškai, be saiko juokiantiems. Ant žemės nesiranda turčiaus, kuris galėtų nupirkti visą plunksnos darbą.

Žmogus neturi nieko dailesnio ir brangesnio iš visų jo rankos darbų, kaip plunksna! Dar negimė žmogus, kuris, taip tobulai kalbėtų visomis žmonių kalbomis, kaip plunksna. Kur plunksna kalba, ten veidai šypsos, kur ji tyli, ten žmonės aimanuoja ir sielvartauja. Plunksna yra tiltas per ašarų jurę! Nors žmogus yra plunksnos tvėrėjas, bet sulyginus atskiro asmens spėką su viso pasaulio plunksnos spėka,—tai tik vabzdys šale drumblis.

Lietuviu esant neužtenka drąsos žiūrėti atmerktom akim į plunksnos nuveiktus darbus. Reik dar daugiau. Bevartant istorijos lapus, net graudu da-

ros, kuomet pamatai plunksnos žaizdas, kurias padarė prietarų baisuno juoda ranka.

Plunksna, taip sena, kaip žmonijos istorija. Plunksna mums besėdint, nuneša mūsų vaidentuvę už laiko jurių bei augštų kalnų, už 6,000 (ir daugiau) metų atgal. Plunksna supažindina mus su esančiomis ir mirusiomis tautomis. Ji pasako mums, kad ir Lietuva yra sena tauta. Bet, kaip minėjau, lietuviu esant, skaudu darosi, kuomet pažvelgi į senas tautas, butent hibry, aigyptiečių, graikų, romėnų, chiniečių ir vakarų Europos,—kaip ten senai atsirado ir veikė galingoji plunksna. Tarp virš minėtų senų tautų senelė Lietuva iki XVI šimtmečio nepažino, kas tai yra plunksna!

Iš svetimų užrašų surinktos (S. Daukanto *Lietuvos Historija* gerokai nuskiesta spėliojimais) abejotinos*) žinios-historija didžiuojasi Lietuvos senumu, bet neišdrįsta prabylti apie lietuviškos plunksnos kudukystės dienas.

(T. B.)

Iš Musų Politiško Judėjimo

o—o

Nebe juoko pradėta rupintis Lietuvos ir josios gyventojų reikalais. Ytin tas pastebima savaitraščiuose. Čia tai įženginiuose piešiniuose, tai šiaip straipsniuose yra svarstomas, apkalbamas Lietuvos likimas. Vienok, neimant domon kitų dalykų, neatbutinai verta pažymėti Rockford'o, Ill. lietuvių Tautos Fondo komiteto atsišaukimą į Amerikos lietuvius-tautiečius. Šis atsiliepiamas yra tuo charakteringas, nes jame norima, atskyrus socialistus, suvienyti tautiečius, laisvamanius, su klerikalais, kunigais.

Kaslink socialistų atsiliepime pabrėžta: (1) Socialistai oficiališkai patvirtino savo nuomonę apie tautystę; (2) socialistai laikės savo obalsio, kuomet buvo suvažiavęs Antrasis Bepartyvis Politiškas Seimas, "Viso pasaulio proletarai vienykitės!" (3) šiuo obalsiu jie paskelbė kovą visiems kitiems tautos sluogsniams ir srovėms, išimant, suprantama, darbininkus; (4) tauta, taip be darbininkų, taip be tobulesnių asmenų nepajiegia gyvuoti; (5) tautos visokių luomų ir klasių demokratiška tvarka socialistams yra nesuprantama; (6) socialistai, prisilaikydami savo obalsio ir taktikos, tėvynės meilės vieton stato kosmopolitišką žmonijos brolybę. Iš paduotų faktų atsišaukimo autoriai padaro išvadą, butent—socialistų idealai tarptautiški; tautiečių—

*) Tik prieš 12-tą šimtmetį tulos žinios ir padavimai apie lietuvius yra abejotini. Po 12-tam šimtmečiui Lietuvos istorija remiasi neabejotiniais faktais. Red.

tautiški. Čia išvardintų priežasčių dėlei tautiečiai, rockfordiečių nuomone, niekuomet negali vienytis su socialistais. Atneon pusėn Rockford'o lietuvių Tautos Fondo komitetas atranda, kad taip klerikalai savo seime, taip tautiečiai poseiminiuose posėdžiuose, reikalavo Lietuvai lygios autonomijos. Viską kruvon suraukus, rockfordiečiai pažymėjo galutinę savo išvadą, butent:

1) Musų visuomenėje apsiereiskė dvi srovės—tautininkų ir socialistų, tarp kurių santarvinis veikimas tautos labui yra negalimas.

2) Kad tarp tautiečių ir klerikalų iškilo bereikalingi ginčiai už tai, kas, kur, kuomet turėjo tiesą šaukti politiskąjį seimą, ir kad tie ginčiai skirdami mus į partijas, grėsia labai daug užkenkti Lietuvos šelpimo ir autonomijos išgavimo darbui.

3) Rockfordiečiai atrado, kad tautiečių ir klerikalų reikalavimai link autonomijos išgavimo savo turiniu yra lygūs. Abi partiji (mano pabrauk.) Lietuvos šelpimo reikaluose turi eiti išvien.

4) Toliau rockfordiečiai sako, kad iš dviejų atsituvusių seimų privalome spiestis prie Chicagos Politiško Seimo, nes jo vadovautas grynai tautiskais idealais ir tapo sutverta aiški organizacija idealų vykinimui.

5) Rockfordiečių Tautos Fondo komitetas kvietė tautiečių ir klerikalų laikraščius paliauti prasivardijuoti "klerikalais," "šliuoptarniais" ir t. p., o rimtai, faktiškai nurodyti, kurie Chicagos Politiškojo Seimo, arba New York'o poseiminių posėdžių nutarimai (ne seimo rengėjai ir ne kalbėtojai) yra klerikaliski, arba laisvamaniški, o ne grynai politiški.

6) Savo atsišaukime į visuomenę, rockfordiečiai pripažino labai kenksmingu Lietuvos autonomijos išgavimui, jeigu susitvertų dvi Tautos Tarybi. Jie kvietė Chicagos Politiškojo Seimo ilglaikinę Tautos Tarybą, idant ji, atsakančiu keliu, suorganizuotų tinkamą Tautos Tarybą.

7) Galop Rockford'o lietuvių Tautos Šelpimo komitetas kvietė net atskyras lietuvių kolonijas protestuoti prieš isikarščiausių redaktorių bereikalingus ginčius. Jei protestai neišgydys redaktorių nuo karštligių, tai, neėmus to atidon, aukomis šelpti tėvynę.

Sausai, be pastabų, negalima šį atsišaukimą praleisti. Berods šaltai ir visapusiai dalykus apsvarsčius, štai da kas prisieina patėmyti.

Teisybę pasakius, socialistai atsakančiai prisiruošė prie nujorkinio seimo ir išdrožė tautiečiams netikėtą šposą. Vienok, kuomet Lietuva skęsta liepsnos jurėn, kuomet jos gyventojai-lietuviai kenčia alkį, šaltį ir kitus karės žiaurumus; kuomet mums, Amerikos lietuviams, yra reikalinga vienybė ir sandora bendram Lietuvos šelpimui,—tuomet, suprantama, negalime analyzuoti socialistų ideologiją, jų politiskąsias paziuras ir tai, kaip jie supranta tautą ir tautiskąjį idealą. Už-

tenka, berods, pažymėti tai, kad socialistai, kaip ir kiti partiviški asmenys, idant turėti visuomenėje didesnę įtaką, kurią paskui būtų galima sunaudoti partijos reikalams,—jie visomis išgalėmis griebės už vadovaujančių ir bepartyviškų vadžių. Tas jiems, galima sakyti, nenusisekė, nes tautiečiai, turėdami po ranka 1905 metų socialistų taktiką ir šelpimo budus,—jais neužsitikėjo. Toliau tautiečiai, suvilti savo sušauktame minimame bepartyviškame seime, griebės organizuoti pakrikusias savo įiegas, idant atsispirti prieš dešinįjį ir kairįjį sparnu, idant apvalyti Amerikos lietuvių visuomenę nuo siaurai partyviškų elementų, kurie gvolta lenda viešame lietuvių gyvenime. Tai yra neužginčijamai pageidaujamas tarp inteligentijos apsiareiškimas, nes ši nauja lietuvių srovė atelyje eis vidurine vaga, besirūpindama apšvieta, tauta, tautiškuoju idealu ir visapusiška Amerikos lietuvių kultūra. Ši organizacija turi prieš save stambius darbus, kuriuos ilgainiui turės nuveikti. Pagalios, nors nesinori pranašauti, bet visgi reikia patėmyti, kad naujoji organizacija bus tai svarbus lietuvių kultūrinimui ir švietimui veiksnys. Tai vienas užsispyrimo ir varžytinių rezultatas.

Jokiu budu negalima sutikti su Rockford'o lietuvių T. Š. komiteto nuomone, buk reikia socialistus atkirsti nuo mūsų visuomenės, nes jie kosmopolitai. To visai negalima daryti, nes, pirmon vieton, socialistai yra lietuviai, antron vieton, pagal pažvalgas, socialistai. Šiame atvėjyje turime žiūrėti ne kaipo į kosmopolitiškus elementus, bet kaipo į lietuvius, nes visa Lietuva šaukia pagalbos. Jos vaikai, lietuviai, turi lygiai išgirsti motinos lementavimą. Rockfordiečiai labai siaurai pasielgė, atrėzdami lietuvius-socialistus nuo lietuviškos visuomenės. Giliau klausiman žiurint, juk socialistai, taip kitų tautų, taip lietuvių, savo oficialėse platformose, nesipriešina jokiai tautai. Kam-gi veltui, socialistus turėtume atskirti nuo lietuvių.

Šiame atvėjyje reik tik pridaboti, kad Lietuvos šelpimo reikalai nenusmuktų partijos rankosna, nes ji galėtų tuo girtis, didžiutis ir sakyti, kad tik jos, partijos pastangomis, Lietuva tapo atsakančiai sušelpta, tai viena; antra, partijai yra artimesni jos principai ir siekiai, o ne visos tautos reikalai. Partija niekuomet negalime užsitikėti, kad ji teisingai ir sąžiningai rūpinsis visomis tautos srovėmis ir visokių pažiūrų žmonėmis.

Neatsižvelgiant į tai, socialistai, matomai, užsispyrė pasinaudoti šiuo kritišku Lietuvos padėjimu. Jie iš kalno susiorganizavo ir Antrame Politiškame Seime, New Yorke stengėsi paimti savo rankosna visus Lietuvos reikalus. Žinoma, jei tas jiems būtų pavykę, be abejo, jie būtų turėję kuo girtis, kad tik Sąjunga rūpinas Lietuva ir josios gyventojų reikalais. Bet čia ir bepartyviškosios dalies nesnausta. Kadangi visi Amerikos lietuviai, vienokiu ar kitokiu tikslu, sukruto

rupintis Lietuvos likimu, tad galima padaryti galutiną išvadą, butent: visi Amerikos lietuviai, be skirtumo politiškių pažavlgų, privalo aukomis šelpti Lietuvą, siųsdami pinigus bepartyviškam izdininkui, kuris juos perduos Mokslo Draugijos valdybai, Vilniuje.

Su principialėmis rockfordiečių išvadomis, toli gražu, negalima sutikti.

Jie pirmon vieton pažymėjo, buk socialistų su tautiečiais ryšiai tapo sutraukti, santarvinio veikimo tautos labui visai negali būti. Faktas yra, jog tautiečiai su socialistais neturėjo sudarę jokių ryšių, jei taip, tai jų negalėjo sutraukti. Iš augščiau pabriežtų minčių savaimi išlenda išvada, kad socialistai pirmon vieton yra lietuviai, ko jie patys viešai neišsizada, todėl kartu su kitais lietuviais ir srovėmis turi rūpintis tėvyne. Kaip tyčia, lygiai tautiečiai, socialistai ir klerikalai, nori gelbėti Lietuvą, bet nesusitaiko, kas tąjį gelbėjimo darbą privalo tvarkyti. Atsaka lengva—*Be partyviškoji Tautos Taryba*.

Toliau Rockford'o lietuvių komitetas tvirtino, buk tarp tautiečių ir klerikalų iškilę bereikalingi ginčiai, kas, kur ir kuomet turėjo galę seimą šaukti.

Čia, o, nēra bereikalingi ginčiai. Pirma, politiškojo seimo sušaukimu pradėjo rūpintis bepartyvė lietuvių dalis, bet klerikalai, susispietę apie *Draugą*, pasiskubino užbėgti už akių bepartyviesiems. Antra, Chicagos Politiškas Seimas nebuvo bepartyviu, nes jį globojo partijinė Romos Katalikų Federacija. Trečia, Chicagos Seimo nutarimai buvo siauri ir jokiu budu neapėmė visų Lietuvos reikalų. Ketvirta, tada kunigai ir jųjų pasekėjai tvirtino, kad po žodžiu "lietuviai" galima suprasti kataliką, nes veik visi lietuviai yra Romos katalikai. Chicagos Seimo delegatai, prisilaikydami šio fakto, viską veikė visų katalikų arba lietuvių vardu. Čia, pačiose Seimo šaknyse, kyšiojo partyviškumai. Penkta, į Chicagos Seimo nustatytas komisijas pateko neperginčijamai partyviški klerikalai. Šešta ir visų svarbiausia, Chicagos Politiškojo Seimo protokolas ir nutarimai tilpo vien klerikališkuose laikraščiuose. Jų tolimesnių veikimų atbalsiai retkarčiais pasirodo vien klerikališkoje spaudoje.

Čia pažymėti faktai aiškiai priparodo klerikalų pastangas ir užsispyrimą paimti Lietuvos reikalus savosna rankosna. Šioji jų taktika, bent lietuviams, nēra svetimma. Dabar paklausa, ar mes, bepartyviškoji dalis, turime pasiduoti užsispyrėliams ir partizantams? Ne, ir da kartą ne! Ne tik nesispiesime prie Chicagos Seimo, bet dar turime neatkreipti domos į kunigų savarankiškus veikimus. Tautiečiai Amerikoje yra galingiausi. Jų stipriausia spauda, jų tarpe randas svarbiausi veikėjai, jų rankose didžiausios organizacijos, todėl, tiesiog neprotinga būtų, jeigu mes, atkirsdami socialistus nuo lietuviškos visuomenės už jų partyviškumą, buda-

mi stipriausiais Amerikoje, pasiduotume lygiai partyviškų asmenų įtekmei.

Kas link nutarimų turinio, reik pastebėti, kad visi nutarimai, su tulais išėmimais, abiejų seimų, vienaip skamba. Jei tik nutarimų turinys mus skirtų, mes lengvai galėtume susivienyti ir bendromis įjėgomis rupintis Lietuvos reikalais. Bet čia, atžagarai, ne seimų nutarimų turinys, o ambicijos ir partyviški veiksniai neleisdžia mums susivienyti bendrame Lietuvos šelpimo darbe.

Jokia tautiečių partija negalėjo eiti kartu su klerikalais, nes, teisybę pasakius, kuomet įvyko seimai, tautiečiai neturėjo jokios partijos.

Klerikalai mažai tesirupina tautiškąja ideologija. Tą patvirtina jų atsinešimas į tautos veikėjus, laikraščius ir organizacijas. Jie visame kame rupinas tikėjimiskomis dogmomis ir religija, o ne tautiškąja ideologija. Apie tai būtų galima plačiau pakalbėti, bet, rods, suprantantiems tikrą dalykų stovį ir praecities nuotikius, bus aišku.

Tautiečiai, geriau už klerikalus, supranta tautiškąją ideologiją ir jųjų laikraščiai tik ir tarnauja šios ideologijos realybėn vygdimui. Jau logiškiau būtų, jei jauni tautiškosios ideos kunytojai eitų kartu su daug pajėgesniais tautiečiais ir bendromis įjėgomis šelptų abelnus Lietuvos reikalus.

Gal kas manys, kad čia norima lietuvių spėkas skirstyti į sroves, tečiau to visai nedarome. Čia vien pastebime silpnus ir nudevėtus Rockford'o lietuvių argumentus, kuriais jie mano įkalbėti visuomenei, buk tautiečiai ir klerikalai yra vienas kunas.

Kokiu keliu turi visų srovių lietuviai susivienyti bendram Lietuvos šelpimui? Į šią paklausą galima lengvai atsakyti septintuoju Rockford'o lietuvių argumentu, butent, lietuviai ir didžiosios jų organizacijos turi išrinkti bepartyvę Tautos Tarybą, kuri rupinsis visos tautos reikalais. Taip tvarkydami Lietuvos reikalus, nepadarysime nuostolio nė jokiai lietuvių srovei.

*

* * *

Kitą kart p. Jurgelionis prabilo, kad tik apie ypatas reikia kalbėti (Žiur. "Jaun. Liet." 1-me num.). Šiuo kart balsas nepraskrido be atsakančio atgarsio.

Vienybės Liet. redakcija, padrasinta p. Jurgelionies straipsniu, tuč-tuojau išdainavo pastabų dainelę apie patį p. Jurgelionį ir jo charakterį... Tečiau šios "V. L." redakcijos pastabos, reik pripažinti, nebuvo garsios savo tono augštumu ir plačiu iškalbūmu, nes tik keliais žodžiais, švelniai apibudino patį dalyką. Vienok jos padarė žingsnį prie kalbėjimo apie ypatas, o ne jųjų darbus.

Pastaruoju laiku tuli, "teisybę" mylį laikraščiai, jau kad kalba, tai kalba, kas tik smegenyse ateina, o vis pasakoja ne apie ką kitą, kaip tik apie ypatas. Tam Šliupui lemta daugiausiai gauti šių literačių perlų...

Mat, jis yra ganėtinai su viskuo apsipratęs, yra ganėtinai pernešęs ant savo pečių visokių kartybių, kurias neišmanėliai, trumparegiai ir tauta jam užkrovė. Nors dabar, bepertraukėčių darbų ir seno, amžiaus nuvargintam žmogui,—reikėtų duoti šventą ramybę ir poilsį po sunkių ir nuolatinių darbų. Vienok yra, sakysiu, prastų pageidavimų asmenų, kurie, jei negauna išbandyti savo publicistikinių gabumų ant kieno nors vardo,—serga kerštofobija. Visi mūsų literatinių peštukų smarkavimai, jų atstatyti pagiežos ir storžieviavimu apsėsti dantys visuomet atsimuša į Dr. Šliupo, nors seną, bet stiprą, kai uolą, kuprą.

Kas nors betiksliai suvartojo žmonių suaukotus pinigus revoliucijai vygdimi,—už tai Dr. Šliupas kaltas, nes jis tai patėmijo. Kas ten papasakojo, buk auksiniam socializmo laike gatvevalis ir universiteto mokslus baigęs inžinierius sėdės prie vieno stalo, valgys keptus paukščius ir gerėsis tais pačiais gyvenimo smagumais bei patogumais. *Laisvosios Minties* chronikos skyriaus vedėjas, pastebėjo, kad taip negali būti, nes padėjus šalin kitus faktorius, žmogaus tobulumas ir intelektuališkas neleis skirtingo tobulumo luomams taip arti susivienyti. Daktarai bus daktarais, jurisperdantai — jurisperdantais, inžinieriai — inžinieriais, o prasti darbininkai — darbininkais. Socializmo laikais, be abejo, bus tulas darbininkams buvio palengvinimas, bet toli gražu ne toks, kokį a-b-c socialistai proponuoja. Už tai Dr. Šliupą socialistų spauda dručiai išbarė. Ji išmetinėjo daktarui, buk jis nesuprantas socializmo principų. Jis veltui priešinas socializmui. Tad už tai, jį dručiai pakolijojo... Tuo sprogo keršto burbulas. Koks ten negudrus žydelis, berašydamas apie ypotos laisvę, begėdiškai iškėlė padangių augštybėsna svaiginančiuosius gėrimus. Dr. Šliupas tuo darbu pasipiktino ir pabriežė pastabas. Jis ir dabar nenuveikė naudingo darbo, nes sugadino tuliems laikraščių leidėjams biznišką epetitą. Gaila... Galop tarp tautiečių ir socialistų įvyko kivrčiai dėlei Polit. Seimo. Bepartyviškoji lietuvių dalis matydama, kad visur tik partijų veikiama, pradėjo organizuoti ir formuluoti viduring-tautiškąją partiją. Oi-oi, šventasis Perkune! tai Šliupo darbas!! Na, ir pradėjo jį, žmogų, visokiais budais garbinti, tarytum hindusai savo šventuosius. Nedidelis Brooklyno "veikėjų" organėlis Dr. Šliupą pavadina net Scrantono Jupiteriu. Gi kitus tautiečius-veikėjus apkrikštijo penatais,—mažesniais dievaičiais. Puiki svetimų nuomonių pakanta ir dailus visapusiškumas! Eikime toliau.

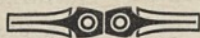
Vienas savaitraštis, kuris sakosi labai užtaras darbininkų reikalus, tarp kit-ko apvainikavo Dr. Šliupą štai kokiais epitetais. Jis priešingas Lietuvos šelpimo darbei ir net yra to "švento darbo mindziotojas, griovikas." Daktaras tikras tautos priešas, turįs piktus tikslus. Šliupas esąs sumišęs arba šmeizikas, nes nesutinkas su socialistų savalia. Užteks!

Ir štai, kas galėjo tikėtis, kad Lietuvos gaivintojas, nenuilstąs tautos darbininkas, užsitarnautų tautos priešų vardą?! O nuo ko, nugi nuo tų, kurie veiknieku neprišidėjo prie Lietuvos tobulinimo, kurie daugiau pasižymėjo destruktiviu, o ne konstruktyviu darbu, kuriuos beribė ambicija ir pasiputimas galutinai užžavėjo. Štai nuo kokių didvyrių Daktaras aplaikė groviko titulą! Šliupas pašventė visą savo laimę Lietuvos ir josios gyventojams-lietuviams; jis pirmas iškėlė aikštėn ir išaiškino tautiškąją sąmonę Amerikos lietuviams; jis pirmas organizavo Amerikos lietuvius į draugijas, į parafijas ir leido jiems laikraščius, idant pasekmingiau išaiškinti užsiblausčiusiems lietuviams tautiškąją ideologiją; Lietuvai patekus dabartinės karės jurėn, Šliupas pirmas ištiesė *penkinę* ant suvargusių ir nubėdėnusių lietuvių šelpimo aukuro. Žodžiu, nebuvo ir nėra tokio tautiško judėjimo, prie kurio ir Šliupas, ar tai darbu, ar tai centu, būtų neprišidėjęs. Nežiurint į tai, darbininkiškos klasės vadinamieji vadovai, ambicijos persisunkę personalai, vadina Šliupą, *Lietuvių Tautos*

autorių, tautos priešų, pamišėliu. Na, vyručiai, ar nepuikus ypotos ir josios nuveiktųjų darbų apkainavimas? Nėr ko sakyti!

Mūsų tuliems darbininkų vadovams ir laikraštiniams, matyt, nesuprantama: nė etika, nė laikraštinė dora, nė logikos dėsniai, nė, pagaliaus, ypotos nepaliečiamybė. Kas nors pirštu palytėjo jų nelemtą ambiciją, ir drožia ant nepatinkamų ypatų, kaip gali. Be apsvarstymo, be sąžiningumo, drebia visokias kalbos nešvarybes ir panieką užsitarnavusių ir nenuilstančių veikėjų veiduosna. Tai neapsakomas ir negirdėtas laikraštinių chamizmas; tai nelemtas ir užkietėjęs tų laikraštinių cinizmas. Metas, jau metas laikraštinių organizacijoms jį sutvarkyti. Toki nepamatuoti tų mūsų laikraščių redaktorių šmeižtai tiesiog daro gėdą pačiai mūsų laikraštijai. Tokiais savo "raštais" viešai pasirodome neganėtinai išauklėtais ir subrendusiems. Tad meskime šalin bereikalingus smarkavimus. *Nors dabar supraskime ypotos nepaliečiamybę, nors dabar kalbėkime apie dalykus, o ne apie ypatas.*

Alfa.

Spauda ir Gyvenimas.

Lietuvos alintojai.—Yra sakoma, kad bedieviai laisvamaniai, socialistai ir kunigų bei tikėjimo priešai gvoltu tepia kunigus juodais dažais ir griaua tikėjimą. Tebunie ir taip. Bet kaip reikia pavadinti tokius kunigų darbus ir pastangas, kurias vaizdingai aprašė *Lietuvos Žinių* 178 N.

Saulės kursų atidarymo iškilmėn kunigai parsikvietė Dvinsko karės apygardos viršininką gen. Tumanovą, Vilniaus gubernatorių kamerg. Veriovkiną, Vilniaus vyskupijos valdytoją kun. K. Michalkevičių, kelis rusų valdininkus ir lietuvių veikėjus. "Iš redakcijų pakviesta buvo *Vienybė, Viltis ir Vairas*. Nė *L. Žinių*, nė *L. Ukininko* redakcijos kvietimų negavo,"—rašo *L. Žinios*. Apie kursų pakreipimą kun. Olšauskas pasakė, kad ji, Kristaus dvasioje vedama, dvasioje rusų valstybės ir lietuvių paliuosavimo nuo lenkų;—toliau rašo tas pats laikraštis. P-ui J. Vokietaičiui priminus, "kad dėl kursų atidarymo reikią dėkoti carui, armijai ir jos vyriausiajam vadui." Kursų klausytojai kelis kartus susuko "ura!" ir po prakalbai kursistų choras sugiedojo rusų tautiškąjį himną—*Bože caria chrani*.

Štai tau pyragai! Neva tautiškoje mokslo įstaigoje kunigai garbina rusų carą, armiją ir visas jų nekulturines įmones, kuriomis slėgė, žnaibė ir temdė lietuvius per veik pusę šimtmečio. Garbina kazokų valdžią ir nahaiką, nuo kurios upeliais išsiliejo nekaltų ir dievobaimingų kražiečių kraujas. Siunčia rykavimus tam carui, nuo kurio valdžios tukstančiai lietuvių kenčia baisius Sibero šalčius, grandinius ir be vilties nyksta pripelėjusiuose drėgnuose kalėjimuose. Auklėja jaunąją lietuvių gentkartę "Kristaus ir rusų dvasioje." Tų rusų, kurie išplėšė lietuvių teises, pavergė žmones ir prarijo šalies savitumą; toje rusų dvasioje, kurios valdininkai sunaikino ir numarino intelektuališiausius lietuvių spėkas. Sakykite, ar ne gėda kunigams, kurie auklėja jauną Lietuvos sielą barbariškų rusų dvasioje, kurie varu priverčia kudikius garbinti carą ir giedoti tautiškąjį rusų himną, kurie Kristaus mokslą laiko ant vienos papėdės su rusų nelemta politika? Juk Kristus nupeikė žmonių prispaudėjus faraonus. Kaip drįsta Kristaus mokslo platintojai sutaisyti jį su rusų prispaudos dvasia?

Kunigai varė ir varo agitaciją prieš *Liet. Ukininkų* ir *L. Žinias*; jie pagelbėjo rusų valdžiai numalšinti ir užsmaugti revoliucijos liepsnojimą Lietuvoje; jie varė kurminę agitaciją prieš Val. Dumos atstov. A. Bulotą ir nekaltą žmogų net šnipu apšaukė. Kunigai, su valdžios pagelba, uždraudė platinti p. A. Bulotos parašytą ir *L. Ukininko* išleistą kunigams atsakymą. Kunigai suvylė Val. Dumos atstovų rinkėjus. Žodžiu, Lietuvoje kunigai dirba Lietuvai pragaištingą darbą. Jie alina Lietuvą ir visą šalies progresyvį bei kultūrinį judėjimą. Priseina mums kovą vesti ne prieš Kristaus mokslą, bet prieš kunigus ir jų Lietuvai blėdingą žmonėse įtakmę.

*

* *

Pernykščių metų plusai ir minusai.—Pirmame šių metų *Vienybės Lietuvninkų* numeryje įžanginiame straipsnyje kalbama apie "Musų tautos butinuosius jieškinius ir linkėjimus." Autorius pastebi: (1) "Pas mus apie meilę nebėra ką ir kalbėti—jos vietą užėmė pavydas. (2) Apie tiesos jieškojimą mūsų žmonėse nebeturi laiko užsiimti, nes skubinas vieni kitus suniekinti ir diskredituoti. (3) Teisybės jieškojimui irgi nebėra vietos; nes mūsų žmonės skubinaši vieni kitus pastatyti už melagius, o save augštinti." Toliau rašytojas mato "mūsų išėivijos gyvenimą dorėje pasvirusį." Dora išgverėjusi pas jaunimą, dora išgverėjusi iš daugumos laikraščių redakcijų ir dora išgverėjusi iš viso mūsų gyvenimo. Tai yra pernykščių metų mūsų minusai. Plusai menki. Keletas jaunuolių išėjo mokslus, keletas vientaučių pramonininkais tapo, keletas naujų laikraščių įsikūrė, keletas naujų draugijų atsirado,—tai ir viskas! Maži plusai...

Taip, augšta dora, santarvė, pakantė, visapusiškumas,—yra tai žmonių progreso, tautos kultūros, pavyzdingo žmoniškumo veiksniai. Kas juos sulaužo, sugniuždo, tas ir pats ilgai negyvena. Tad lai Amerikos lietuvių darželyje auga ir tarpsta: Dora, Pakanta, Santarvė, Visapusiškumas.

* *

*

Egos šešėliai.—"Suskilo, į šipulius subirėjo Amerikos lietuviai!"—eina garsas Europos ir Amerikos lietuvių laikraščių špaltose. Taip, išsiskyrstėme, bet kas tam kaltas?

Kunigai ir klerikalai sušaukė savąjį p. seimą; tautiečiai ir socialistai sušaukė visų lietuvių p. seimą. Iš karto pastarųjų ryšiai buvo įtemti, o ilgainiui jie visai nutruko—tautiečiai atsiskyrė nuo socialistų ir išsteigė L. G. Fonđą. Čia pasirodė, kad kiekviena partija nori rupintis Lietuvos ir lietuvių likimu, o paskui sakyti: "Tik mes šelpėme Lietuvą kritiškame jos momente!" Tulų mūsų partijų veikėjai nepripažįsta kitų

partijų darbininkų darbo. Berods nesuklysiu pasakęs, jog jie mano: "Tik mes galime teisingai rupintis Lietuvos reikalais, o kiti—snaudžiai, zero!" Jie tuo parodo savo *ego*.—"Aš" žinau, "aš" dalykus permatau ir suprantu, "aš" jusų vadovas, o jūs klausykite manęs. Tas nelemtas "aš" pirmiausiai iškišo savo akstinus pas klerikalus, toliau pas socialistus, o da toliau, nors mandagesnėje ir rimtesnėje formoje, pas tautiečius. (Tautiečiai buvo priversti parodyti savo "aš"). Butų daug išmintingiau, jeigu sakytume: "Nelaimės bangos apsupė visą Lietuvą, todėl mes visi, kiek kas išgalėdamas, šelpkime josios gyventojus, vientaučius." "Aš" autoritetiškumą reik padėti užpečkin.

*

* *

Ir da "Europiečiai ir Amerikiečiai."—Kitą kart išgyveno tarp europiečių ir amerikiečių tokia nuomonė: kas išleista Amerikon,—vadinti "amerikietiška." Tada sakydavo: amerikietiška kalba, amerikietiška spauda, amerikietiška laida, amerikietiški terminai, etc, etc. Kai kada amerikiečiai pasakydavo europietiškas toks ir toks darbas. Vienok jie šį pajuokos terminą retai tevertodavo. Europiečiai ytin mėgdavo pašiepti amerikiečius "amerikietišku."

Nuo svečių—nebuvelių, nuo Dr. J. Basanavičiaus ir M. Yčo laikų "amerikietiškas" ir "europietiškas" terminai visai nustojo pilietytės teisių mūsų spaudoje. Ir buvo labai gerai. Bet štai tas nelemtas budvardis "amerikietiškas" ir "europietiškas" vėl nerimauja... kelia galvą ir spraudžias spaudoje...

Jaunosios Lietuvos 10 n. sako: "...kuomet europiečiai, kalbos ir korektos dalykais rupintis laiko turi mažiausia, tad amerikiečiai jau suspėjo net kelis *neteisingus* (ten pabrauk.) priekaištus padaryti." Tuos "priekaištus" padarė p. Alfa, bekalbėdamas *Laisvojoje Mintyje* apie Jono Jonilos raštus. Jis ten pasakė, kad "Amerikoje išleistų kningų kalba, kaipo taisyklė, yra daug lietuviškesnė." "J. L." sako, "kad tie raštai išleisti *ne europiečių, bet amerikiečių* (ten pabrauk.) TMD., kad jų autorius, Jonas Jonila, daug mažiau teisės turi vadintis europiečių ir daug daugiau priklauso amerikiečiams..." Ir klausia: "Argi, amerikiečiai norėtų, kad *ju* (ten pabrauk.) autorių ir *ju* (ten pabrauk.) draugijų leidžiamų raštų kalba pavirstų perlais vien tik dėl to, kad spausdinama Tilžės spaustuvėje?"

Ve kaip dalykai stovėjo.

Jonas Jonila, Europoje *begyvendamas, pats surinko* savo raštus ir savo kaštais bandė juos išleisti Vilniuje. Rusų cenzura neperleido tulų jo veikalų. Tada TMD. paėmė jo raštus ir perkėlė spausdinimo darbą Tilžėje. Jonas Jonila, *gyvendamas Europoje,*

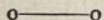
redagavo savo raštus ir skaitė *visas korektas*. Reiškia, raštai buvo redaguojami ir korektos skaitomos Europoje. Amerikiečių TMD. juos išleido. Faktas yra tame, kad raštų kalba *visai* nepriklauso nuo leidėjo, bet nuo *redaktoriaus* ir nuo korektų *skaitytojo*. tytojas *pats*, ilgą laiką gyvendamas *Europoje*, surinko savo raštus, juos redagavo ir korektavo, todėl visai nėra klaidos sakyti, jog J. Jonilos raštų kalba yra "europietiška" ne dėl to, kad spausdinos Tilžės spaustuvėn, bet *del to*, kad pats autorius ir redaktorius gyveno ir raštus tvarkė Europoje.

P-nas Alfa, kiek mums yra žinoma, savo pastaba *visai* nenorėjo užgauti europiečius. Jis išreiškė daugiau papeikimo raštų autoriui, o ne visiems europiečiams. Juk visi negali atsakyti už *vieno* darbus?

Lai galutinai išnyksta iš mūsų spaudos "amerikiečiai" ir "europiečiai," o pasilieka *lietuviai*, *lietuvių* spauda, *lietuvių* kalba, kulturingi, ar ne kulturingi *lietuvių* darbai.

Trumpa Praėjusių Metų Apžvalga

Štai suskambėjo skaidrus varpo balsas ir nugrimzdo senasis metas amžinon bedugnėn; atsivertė naujasis istorijos lapas, ant kurio rekorducsime naujojo meto darbus. Manau smagiau bus veikti, jei da kartą, nors trumpai, pakartosime tą, ką jau esame pergyvenę.

Lietuvoje.—Mūsų brangioje tėvynėje jokių žymių permainių neįvyko. Žmonių susipratimas, jų medžiagiškas stovis šiek-tiek pasigerino. Šalies pramonė ir prekyba pasitobulino ir nužengė kelis žingsnius priekyn. Prie pramonės patobulinimo nemažai prisidėjo lietuvių bankas Vilniuje ir brolių Vailokaičių draugija.

Žmonių susipratimas, tautiškoji ideologija, pažangioji dvasia, kiek davėsi iš laikraščių patėmyti, vis daugiau ir plačiau skverbiasi lietuvių protuosna. Kunigų įtekmė, jų globa praranda savo vertę ir puola žemyn.

Kareivis prasidėjus Vokietijos laivynas atkartotinai bombardavo Liepoją ir jojo fortus. Taip Mažoji, taip Didžioji Lietuva tapo karės arena. Daug Lietuvos miestų baisiai nukentėjo nuo karės: vieni tapo išgriauti, antri dikčiai apardyti. Gyventojai tapo išvaikyti, turtas išplėštas, kaimai sudeginti, sunaikinti. Žodžiu, Lietuva—pelenų ir griuvėsių šalis. Aplamai, perėjū-

siais metais apnyko Lietuvą piktos valios žmonių gaujos ir pavertė šalį, derlingus ir apsėtus laukus,—tyrlaukiu.

* *

Suvienytų Valsčių Lietuvių Gyvenimas.—Amerikos lietuviai visai negali gerėtis pernykščiu metu. Be darbės, skudrus gyvenimas per visą praėjusį metą skaudžiai spaudė lietuvius.

Politiškasis Amerikos lietuvių gyvenimas paliko didelę žymę mūsų istorijoje. Šį politiskąjį mūsų veikimą padilgino kilusi Europoje karė.

Bepartyviškieji lietuviai sumanė sušaukti bepartijinį lietuvių politiskąjį seimą, kuriame, visi drauge, norėjo apsvarstyti kritiskąjį Lietuvos ir lietuvių padėjimą. Tečiau dešinysis lietuvių sparnas pasiskubino tokį seimą sušaukti Chicagon. Šiame seime dalyvavo dešinysis lietuvių sparnas ir įsteigė *Tautos Fondą*, *Tautos Tarybą*, kurios tikslas yra rupintis nuo karės nukentėjusiais lietuviomis. Be to, šis seimas nutarė švęsti visose lietuvių kolonijose *Lietuvių Dieną*, aukojant visą šios dienos uždarbį Tėvynės reikalams. Seimas paakstino dešinijį lietuvių sparną prie veikimo.

Antras panašus seimas atsibuvo New Yorke. Čia socialistai užvaldė visą seimą ir atmetė veik visą tai, ką tautiečiai seimo delegatams pasiūlė bei įnešė seimui apsvarstyti. Šiame seime tapo įsteigtas *Lietuvos Šelpimo Fondas*, turįs mierį nuo karės nukentėjusius lietuvius šelpti.

Po bendram tautininkų ir socialistų seimui, tame pačiame Brooklyne tautininkai laikė savosios frakcijos politikinio atbudimo istorijos puslapius. Jų pasiryčialistai suraičioti aplink pirštą. Naikinimo darbą dirstyti tokius klausimus, kurie svarbiausiai paliečia Lietuvos likimą. Čia tapo įsteigtas *Lietuvos Autonomijos Fondas*, kurio tikslas yra rinkti aukų Lietuvos autonomijos išgavimui.

Prie Lietuvos Šelpimo Fondo tapo paskirti lygionis teisėmis du izdininku—pp. Šidlauskas iš So. Boston, Mass., ir Paukštis iš Pittston, Pa. Ilgainiui tarp izdininkų kilo tuli nesusipratimai, kas privertė p. Paukštį pasitraukti iš jo užimtos vietos. Dabar tautiečiai įsteigė *Lietuvos Gelbėjimo Fondą*, paskirdami p. Paukštį jo izdininku. Beje, tautiečiai, belaidydami savo posėdžius Brooklyne, N. Y., padėjo pamatą *Tautiškajai Partijai*. Matome, kad pernykščiamete amerikiečiai galutinai susiskaldė į sroves.

Be to, pereitą metą laikė seimus SLA., Tėv. Myl. Dr-ja, Liet. R-K. Federacija, SLR-KA., pažangiųjų ir klerikaliskųjų moksleivių susivienijimai.

Jaunimo Sapnai, pažangiųjų moksleivių organas, atsiskyrė nuo *Laisvosios Minties* ir, be pažangiosios inteligentijos globos, pradėjo išėdinėti iš Chicagos.

Amerikos lietuvius atlankė kun. M. Gustaitis ir adv. J. Gabrys, kuriuodu rinko pasižadėjimus ir aukų Kairukščių užmanymui. Iškilusi Europoje karė sutrukdė jų darbą.

Plačiai apvaikščiojome, spaudoje ir draugijose, dešimt-metines Lietuvoje spaudos atgavimo sukaktuves.

Pernykšti metai Amerikos lietuvių laikraštijai buvo labai migloti. P-as F. Bagočius patraukė tieson *Vienybės Lietuvininkų* leidėjus už jo garbės nuplėšimą ir reikalavo \$25,000 atlyginimo; dr. Stankus, iš Philadelphijos, už tokį-pat prasikaltimą, padavė teisman *Dilgėlių* leidėją ir redaktorių, p. J. Baltrušaitį. Tečiau kaip pirmasis, taip antrasis prakišo bylas ir negavo jokio atlyginimo. Tas pats Philadelphijos lietuvių daktaras patraukė tieson darbininkų bei socialistų oficialį organą *Kovą*, už tą pačią nelemtos garbės nuplėšimą. Taipgi jis patraukė teisman didžiausios Amerikos lietuvių pašelpinės organizacijos organą, *Tėvynę* už tai, kad jos redaktorių patalpino Amerikos lietuvių-daktarų raštą, kuriame nupeikė dr. Stankaus parašytą ir išleistą pamflektą—*Džiovą*.

Amerikos lietuvių daktarai, išimant kelis mažos vertės straipsnelius, kurie tilpo jų organe *Tėvynėje*, daugiau nieko žymesnio neveikė.

Perėjusieji metai mažai gali didziuoti literačiais veikalais. *Dėdė* arba *Ainių Kančios* yra tai stambiausi pereinusių metų poema. Iš stembesniųjų raštų, kurie tapo atspausdinti Amerikoje, reikia paminėti *Kuprelį, Jaunuųjų Skriaują, Musų Dainius* ir *Aisopo Pasakas*.

Laikraščiai taip Lietuvoje, taip Amerikoje padarė gerą žingsnį prekynei. Ytin malonų įspudį daro dvisavaitinis *Vairas*. Karei prasidėjus Lietuvoje laikraščiai pakėlė stambius nuostolius. *Lietuvos Žinios* iš dienraščio virto į tris kartus per savaitę einantį laikraštį. Tuli persikėlė kitosna vietosna, tuli sumažėjo, o tuli net visai paliovė ėję, trumpesniame ar ilgesniame laikui.

Tarp laikraštinių ėjo pastebėtina konkurencija. Kuomet *Lietuvos Žinios* pasiskelbė virsenčios iš tris kartus per savaitę ėjusio laikraščio dienraščiu, tuč-tuojau tą patį padarė maž-daug klerikališkosios pakraipos *Viltis*. Lietuvoje gimė du dienraščiai.

Karei gimus Chicagoj pradėjo išleidinėti tris dienraščiai: *Amerikos Lietuva, Katalikas* ir *Naujienos*. Be to, Amerikoje gimė šie nauji laikraščiai:

Jaunoji Lietuva—Literatūros, mokslo politikos mėnesinis laikraštis, išeinąs iš Chicago, Ill.

Ateitis—Savaitraštis, pašvestas jaunuomenės reikalams. Išaina iš So. Boston, Mass.

Amerikos Lietuvis—Pirmeiviškas savaitraštis, išeinąs iš Worcester, Mass.

Veidrodis—Mėnesinis laikraštis, pašvestas teatro reikalams. Išaina Chicago, Ill.

Darbininkų Balsas—Savaitraštis, ginąs pramoniečių arba industrialistų reikalus. Išaina iš Baltimore, Md.

Tikyba ir Dora—Dvisavaitinis grynai klerikališkas laikraštis, ginąs ir užstojąs kunigų reikalus. Išaina iš Chicago, Ill.

Žaibas—Sakąs bepartyvinis laikraštis, išaina iš Detroit, Mich.

Didžioje Britanijoje pradėjo išleidinėti grynai klerikališkas laikraštis *Iševinių Draugas*.

Darbininkų Viltis iš savaitinio, persikėlė į dvisavaitinį laikraštį.

Tilžėje pasirodė *Varpas*, bet tuoj paliovė ėjęs.

Karei prasidėjus iš Mažosios Lietuvos išleidinėjo tik *Naujoji Lietuviška Ceitunga*. Visi kiti—*Jaunimas, Sukurys, Prūsų Lietuvos Savaitraštis* berods sustojė ėję.

* * *

Draugijos bei Susivienijimai.—Pastebėtinas Susivienijimo Lietuvių Amerikoje augimas gali pradziuginti kiekvieną lietuvi. 1888 m., kuomet SLA. susitvėrė, turėjo kason \$52.30. Po 10 metų gyvavimo ir veikimo SLA. turėjo kason jau \$3,873.29. Bėgyje sekančio 10 metų Susivienijimo izdan buvo \$30,880.84. Per pereinusių metų SLA. izdas pasidaugino iki \$76,775.50. Sparčiausiai Susivienijimas augo bėgyje pereinusių 13 metų.

1914 m. Susivienijimas išmokėjo pašelpos \$17,203.81.

Iki lapkričio mėnesio prie SLA. prisirašė 2,500 naujų narių; susidarė 24 naujos kuopos.

Tėvynės Mylėtojų Draugijos nariai, nors nežymiai, vis-gi veikė per ištusus metus. Dabar prie draugijos priguli 1,500 narių. Pereitais metais draugija išleido Jono Jonilos raštus. Padavė spaudon Dr. Garmaus *Motina* ir *Strazdo Raštus*.

Draugijos turtas:

Nejudinamas kapitalas	\$1,300
Bėgan. reikalams	2,500
Kningų vertė	8,000

Draugijos Literatūros Komitetas turi rankose net kelis rankraščius, iš kurių tinkamus paskirs išleidimui.

Susivienijimas L.R.-K.A. ir-gi per praeitus metus gerokai paugėjo.

Bėgyje metų pinigų įplaukė Susiv. izdan \$23,850. Visokiems tikslams Susivienijimas išmokėjo praėjusiais metais \$16,050. Per metus Susiv. turtas užaugo ant \$7,800. Abelnas S.L.R.-K.A. turtas metų pabaigoje siekė \$47,000.

Bėgyje metų susitvėrė 15 naujų kuopų ir prie Susivienijimo prisirašė 2,000 naujų narių. Pabaigoje metų Susivienijimas turėjo 9,300 narių.

Šv. Petro ir Povilo Draugija So. Boston, Mass., per metus turėjo įeigų \$2,135.15. Išlaidų—\$1,927.34. Bėgyje metų draugijos turtas užaugo ant \$207.81. Įvairiems labdaringsiems tikslams dr. ja aukoje per metus \$75. Draugija pabaigoje metų turėjo 383 pilnus narius ir 5 suspenduotus.

Socialistų Sąjunga Amerikoje ištisus metus it skruzdės darbavosi. Pabaigoje metų pasirodė, kad Sąjungoje yra 3,367 nariai. Visas turtas siekia \$4,339.91.

26—29 gruodžio, 1914 m., Sąjunga laikė susivažiavimą. Nutarė susivažiavimus reguliariai laikyti kas du metai. Šiam susivažiavimui buvo paduotas konstitucijos projektas, pagal kurį Sąjungos visą centro valdybą rinktų ne referendumu, bet susivažiavimuose.

* * *

Iš Plačiojo Pašaulio.—28 d. liepos Austrai formaliai paskelbė karę Servijai. 30 d. liepos Vokietija pasiuntė ultimatum Rosijos carui ir reikalavo pasiaiškinti, kam Rosija mobilizuoja kareivius. 1 d. rugpjūčio Vokietija apšaukė karę Rosijai. 3 d. rugpjūčio Vokietija paskelbė karę Francuzijai ir Belgijai 4 d. rugpjūčio Anglija paskelbė karę Vokietijai. 7 d. rugpjūčio vokiečiai paėmė Belgijos miestą Liege. 11 d. rugpjūčio Francuzija paskelbė karę Austrijai-Hungarijai. 20 d. rugpjūčio vokiečiai sumušė belgus ir paėmė Brusselį—Belgijos sostinę. 9 d. spalio vokiečiai paėmė Antwerpeną. 16 d. spalio paėmė Ostendą. 7 d. lapkričio japonai subombardavo Vokietijos tvirtovę Chinijoje ir paėmė Kiau-Chau.

Nuo karės pradžios tapo paskandinta 21 Vokietijos kreiseris, 10 naikintojų, 7 apšarvuotos upių valtelės, 4 povandeniniai ir 2 minų išmėtytoju. Nuo karės pradžios tapo paskandinta 15 Anglijos kreiserių, vienas jurių milžinas—dreadnaught Audacious, vienas karės laivas, trys naikintojai, trys povandeniniai laivai, 2 minų naikintojai ir 4 kitoki laivai. Japonija prarado 4 laivus; Austrija prarado 3 kreiserius, 3 torpedinius laivukus ir vieną povandeninį laivą. Francuzija prarado 3 torpedinius laivus ir 1 povandeninį laivą. Rosija prarado 2 kreiserius. Turkijos tapo nuskandinti 3 transportiniai laivukai, 1 garlaivis ir 1 šarvuotis.

Be to, karės laukuose tapo užmušta ir sužeista viršiaus 5,000,000 kareivių ir karės vadovų.

Vokietijos reichstagas paskyrė karės vedimui \$1,250,000,000. Francuzijos parlamentas paskyrė tam pačiam tikslui \$1,700,000,000.

* * *

Nekrologija.—Pereitą metų pasaulis neteko net kelių dešimčių garbingų žmonių. Iš mirusių mokslininkų ir profesorių įžymesni yra šie:

Allen R. Benton'as, pirmas Nebraskos kancleris; Harvardo universiteto profesorius B. D. Pierce'as; Pensylvanijos universitete dr. F. W. Ahman'as; Sir David Gill'as, garsus Londono astronomas; Frederikas

Jodl'is, Vienncs universitete filosofijos profesorius; R. Meyer'is Berlyno universitete historijos profesorius; Izaokas S. Hopkins'as, uždėtojas Georgijos Technologijos Mokyklos; mokslininkas-išradėjas profesorius Jurgis Poe'as; Anglijos naturalistas Sir John Murray'as; dr. Karolis A. Gobalt'as, tarptautiško taikos biuro pirmininkas. Mirė Berne, Šveicarijoje; Giuseppe Marcelli, Italijos zinomas atronomas; Minnesctos universitete profesorius W. H. Winchell'is, gabus ir pasižymėjęs geologas; S. S. Pierce'as, filosofas ir matematikas; Edouard'as Leon von Teghern, francuzas-botanikas; garsus Amerikos išradėjas George Westinghouse; Fr. W. True, garsaus Smithsonianinio instituto zoologikas; profesorius-chemikas Francis H. Stover'is; profesorius Augustas Weisman'as, garsus Freiburgo universitete zoologikas, ir Strassburgo universitete profesorius Ernest Beldrich'as.

* * *

Literatai.—Praėjusieji metai nusinešė su savimi žymius plunksnos mylėtojus. Mirties dalgis nukirto gyvenimo šiulą šiems žymesniems literatams.

Rašytojui ir dramaturgui vokiečiui dr. Rudolfui Genee'ui; Londono novelistui Tamui Handshaw'ui; poetui Frederikui Minssal'ui; Povilui Liudvikui Johann'ui Heyse'ui, pasižymėjusiam vokiečių poetui; Anglų rašytojui Sir Edwin'ui D. Lawrence'ui; francuzų poetai ir novelistui Francois Elle Jules Lemaitre.

Karei kilus Francuzijos fanatikas nušovė 31 d. liepos da jauną ir geniališką francuzų socialistų vadovą—Jean Leon Jaures. Jis mirė nuo silpnapročio rankos vos 55 metus tesulaukęs.

Vokietijoje ir visame laisvame pasaulyje 16 d. vasario mėn. ir paskui apvaikščiojo ir žymiai paminėjo garsaus vokiečių monisto-filosofo ir zoologiko Ernesto Haeckel'io aštuonių dešimčių metų jojo gyvenimo sukaktuves. Apie šį proto milžiną ir laisvamanybos tėvą savu laiku tilpo straipsnis *Laisvojoje Mintyje* ir *Laisvėje*. Kaip viename, taip ir antrame straipsnyje apibudino Dr. Hoeckel'io gyvenimą ir darbus.

Toki tai maž-daug žymesni dalykai bei atsitikimai įvyko pereitais metais. Štai mes vėl atsidurėme Naujų Metų prieangyje; užmiršdami praėjusių metų kovas, nepasisekimus, nepalaimas, susikrimitimus ir juodus gyvenimo taškus,—vėl, pilni vilties, drąsos ir energijos, pradėjome šį naująją metų. Duok Perkune, kad šis metas, beslinkdamas užmiršties ratan, paliktų mūsų gyvenime stambius, kulturinius bruožus; kad jis taptų įrašytas mūsų tautos historijos puslapuose stambiomis ir džiuginančiomis raidėmis.

Lai Amerikos lietuviai pasiekia augščiausį susipratimo laipsnį ir lai išmoksta laisvai, visapusiškai dalykus svarstyti. Lai pažangos ugnelė liepsnoja mūsų kruti-nėse ir lai laisvoji mintis liejasi mūsų prote.

Raštu Peržvalga

DĒDĒ arba Ainių Kančios, poema parašyta Justino Tumėno, su Vandoš Mingailytės studija. Spausdinta Akademische Buchkandlung von Max Drechsel Berne, Šveicarijoje, 1914 m. Kaina nepažymėta. P. p. 136.

Kai jurėse kilanti banga siaučia vis smarkiau ir smarkiau ir pagalios virsta šturminga audra, taip ir mūsų tautiškasis bei kulturiškasis siubavimas vis sparčiau ir žymiau veikia.

Kitą kart mes pasikankinome ir džiaugėmės visai nežymiomis ir menkos vertės eilėmis bei silpnais ir netobulais veikalais. Tas laikas jau, ačiū dievams, pradeda atgyventi savąsias dienas. Mūsų taip dailioji, taip politiška ir moksliska literatura su kiekvienu metais vis gerokai pasitobulina ir veikalai netik pastorėja, bet dar pasižymi dailia laida.

Justino Tumėno daug lietuviams piršta poema *Dėdė arba Ainių Kančios* suteikia mūsų da bėdnei dailiajai raštijai stambų plusą. Poemoje yra, mano supratimu, miglota fabula, todėl yra pravartu su ja platokiau susipažinti.

Apie veikalo gimimą autorius sakosi, kad birželio mėn. 1905 m. gerokai važinėjęs po Lietuvą ir prisigerėjo „jos gamta visokiose vietose.“ Jis aplankė įžymesnes „Lietuvių Tautos praeities vietas,“ pažygiavo „po Vilniaus šalį.“ „Šito krašto liesi, bet puiki gamta, senobė, tautiški atsitikimai, pasakojimai, griuvėsiai laisvo vėjo graužiami, o nykęs tebetamsėją sodžiaus žmonės taip apraudotiname padėjime, visa tai apžavėjo, pašventė, užgavo, suzeidė neišgydomai pagailėjimo mano širdį ir įkvėpė rašyti maną žygių po tėvynę tinkamos dvasios veikalą.“—Tai poemai siužetas.

Tų pačių metų vasara autorius, „po apkelionės įtekme,“ išdainavo-išverkė šiąją poemą.

Lietuvos gamta autoriui išrado paslėptingas ir nesuprantamas ratas. Jis, tartum kudikis žaislėmis, neapsakomai džiaugias, gerisi Lietuvos gamtos grožybe apsiaustas įkvėpimo dvasios jiega, su didžiausiu pasigerėjimu ir aistetiškumu naturaliai apipiešia jos grožę:

Mane, keleivius taip tykiai
Nešiojo, vežė į laukus
Taip greitas, lengvas pro krantus
Linksmių-linksmiausių; nuo bangų
Perlinių supės tarp vagų.
Kiek čia primanoma gamtos
Vaizdų puikių be pabaigos
Džiaugsmingų gegių meteliu,
Kai apsitiesusios žalios
Puikuolės pievos šilkeliu
Žiedais apžižiba dailiai!

Paukšteliai žiedo rubuose
žaliučiuos' miško lapuose
Nutupe sidabrų šakas¹⁾.

Pavasaris—medžių žydėjimo laikas. Autorius poemoje tai pažymi sakydamas „Nutupe sidabrų šakas.“ Da ve kaip dailiai autorius apibudina ežero, bangas ir besiblaškantį laivutį.

Laivutį iriau, vairavau
Vis priešais bangas. Svyravau,
Kaip ir be kojų, ant klampios
Bangų krutinės, lig radaus
Aš išmestas, kaip iš dangaus
žemyn, vandens duobės gilios
Pokalnėn²⁾.

Tai vėl autorius artistišškai ir švelniai piešia įvairius miško balsus.

Graudžiai suverkia, švilpia ten:
Audrelės silpnos, viesulai—
Dainuoliai įsuka miškan
Pro eglų liemenis. Vėl šen
Atsakė aidas tam mielai
Atukęs lig krantų laukan.
Tai užia, ošia taip dusliai,
Vos išalsuoja iš vidaus
Pušyno rimto ir vėsiaus
Šaltų kvapelių vėjelius.
Siurena dukso lapelius³⁾.

Štai da vienas ytin dailus paveikslėlis, kuriame autorius apibudina Nerį.

Neris, kurs mirga žvaigždėmis,
Tai aušta, yt pašvaistėmis,
Liepsnuoja, dega ugnimis,
Kurs žeria taip žarijomis,
Suspjsta nuo šviesos šitų
Varsų, kaip pieva nuo žiedų,
Gegužųj mėlinas, brangus
Praplaukia, kaip pietų dangus⁴⁾.

Autoriaus nupieštais gamtos vaizdais galima pasigerėti ir pasidžiaugti. Ne visi poetai taip vaizdžiai ir tobuliai piešia gamtos paveikslus. Artistui—tepliotojui piešuku ant popieros daug lengviau nupiešti gamtoje matomas grožybes, paveikslus, bet tuos paveikslus žodžiais išreikšti kartais yra net negalima. Vienok Tumėnas šią sunkenybę lengvai apgali savo žodžiu gausumu.

Kokią-gi reikšmę yra įvyniota šioje stambioje poemoje?—Ar-gi autorius butų čia išliejęs šalies apgailėstą, susijudinimą, ir kudikišką raudą? Nors

1) Psl. 6.

2) Psl. 62.

3) Psl. 7.

4) Psl. 11.

raudos čia ir per sklidinai, bet man matos, šioje raudoje ir poemoje esančiose ypatose slepiasi fabula. Čia veikiančiosios ypatos simbolizuoja ką nors. Bet ką?

Poemoje yra senukas, persiėmęs lietuvyste. Jis apraudoja Lietuvos nykimą ir galop mato, kad tauta yra tik jo asmenyje. Dėdės sielvirtavimas yra didelis ir eina per visą veikalą, tartum raudona gija per audinį. Vienoj vietoj jis mato užmiegančius amžinu miegu tautos sunus ir, rasį negalėdamas toliau kęsti tokio apsireiškimo klausia:

O tiek užmiegančių kasdien...
Sunkiau, kaip sielos naktis¹⁾?
Kas-gi liudniau yr, kaip mirtis?

Nors sunku ir griaudu matyti šalies sunus bežustančius, tečiau tikram tevynainiui yra gilesnis ir opesnis skausmas, jeigu žusta pati tauta...

Dėdė netik mato, kad laikas be paliovos naikina, žudo mūsų tautą, bet jis mato da daugiau. Jis mato, kad—

Mirtinis karstas šalip jos
Jau kunui—milžinui tautos
Stovėjo atdaras, tamsus,
Nebeišlipamas, baisus²⁾!

Tečiau tauta, tai ne individuumas. Ji susideda iš tokių vaikų, kurie patys nesidrovi žuti ir kartu su savimi tautą zudyti. Randasi tautoje ir tokių sunų, kurie kelia tautą iš pelėsių ir savo pastangomis įkvėpia jai gyvybę. Lietuvių tautai nebuvo lemta galutinai išnykti, nes josios gyvatą ir savitumą saugojo jauni, tvirti jos sunai. Dėdė tai mato ir sako, kad

Tauta atgija mus jaunais,
Tvirtai ataugančiais sunais
Gyvybės savo!).

Ir nedavė tautai mirti prakilnų jos vaikai.

Bet kas-gi tas Dėdė? Kaip jį logiškai arba pamatiniai turime suprasti?

Nėra lengva paklausa išsiaiškinti Dėdės simbolizmą. Jis gali ką simbolizuoti, o gali būti tik taip sau senas lietuvis. Jeigu jis būtų tik senas lietuvis, c ne ko nors simbolis, tai šioje poemoje nedaug vertės teturėtų.

Iš Keleivio lupų sužinome, kad nors Dėdė "sūtės teturėtų, žilęs, baltas, lygiai koks šimtmetis, bet kietai diržingas buvęs jis" ir jau "nusenusiame" visgi atspindi "sveikata drutai žmonių senobės."

Senis arba Dėdė, mano nuomone, nors negeriausia vykusiai, simbolizuoja Lietuvos istoriją. Taip iš senio, lygiai taip iš Lietuvos istorijos sužinome buvusių lietuvių budą, papročius, charakterį ir šalies išvaizdą. Dar-gi Dėdė pats pasisako, "Aš—visa Lietuva." Kas-gi geriau apims visą Lietuvą, kad ne jos istorija?

Be Dėdės veikale yra du sunu ir duktė, jųdviejų sesuo. Pirmasis ir vyrėsnysis sunus labai pozityvis savo tautiškame susipratime. Jis išrodo labai subrendusiu ir darbus dirba su didžiu pozitivumu ir įsitikinimu. Rods tik jame liepsnoja tautos gyvybės ugnelė. Bet piktuolė giltinė pakerta jo gyvenimo stygą ir jis miršta...

Šis jaunikaitis simbolizuoja, mano supratimu, senovės Lietuvos dvasia ir tautos veikėjus. Juk iš istorijos sužinome, kad senovėje Lietuva turėjo daug tikrų sunų, kurie rupinos tautystę ir tautos žmonių neprigulmingumu. Bet vienokiu ar kitokiu budu tie sunūs mirė, o paskui laikas pradėjo ir pačiai tautai karstą rengti...

Antrasis sunus iš karto labai nedrąsus ir abejoja savo darbuose. Silpną jo dvasią Dėdė šiek tiek su stiprino, vienok jis vis-gi nėra pozityvis savo darbuose. Tik kuomet pamatė Vilniaus šalį, kuomet savo pirštais pačiupinėjo nykstančius ir "laisvo vėjo" naikinamus senovės Lietuvos stiprų tvirtovių griuvėsius,—tada atbudo jame pozityvė dvasia. Jis pradėjo savistoviai ir neabejotinai veikti.

Šis jaunikaitis—tautiško atbudimo simbolis. Kaip mūsų aušrininkai, kaip pirmieji tautos gaivintojai sėmė įkvėpimo iš pergyventų tautos dėjų ir iš istoriškų padavimų, taip lygiai ir šis jaunikaitis susistiprino silpną savo dvasią istoriškų pilių griuvėsiais, arba kitaip sakant, Lietuvos praeitimi ir prabočių darbais. Berods žymesnės analogijos negali būti.

Sesuo yra jauniausia. Ji, suprantama simboli-zuoja jauną lietuvių literaturą, dailę, meną žodžiu—aplama šalies žmonių kultūrą. Autorius apie mergaitę nedaug tešneka, nes, suprantama, kokia mūsų kultūra, ar-gi užsimoka daug apie ją pasakoti. Taip tai suprantu *Dėdę* arba *Ainių Kančias*.

Toks simboliškas poemos supratimas pačiam veikalui priduoja vertės. Atžagarai, jeigu visoje poemoje matydami vien raudas ir sielvirtavimus, jeigu šitą sielvojimosi bandytume suprasti nuogai, taip, kaip yra parašyta,—tai poemą be baimės galėtume apkrikštyti "graudžiais verksmais." Vienok čia autorius berods įdėjo daugiau, negu "verksmus."

Ainių Kančios—tai tikros kančios. Visoje poemoje raudojimai bukina skaitytojaus jausmus, kai tamsūs debesiai. Toks viešas verksmas ir sielvirtavimas

1) Psl. 14.

2) Psl. 24.

1) Psl. 31.

tinka tik kudičiams, o ne suaugusiems asmenims. Jis atvaizdina silpną žmonių charakterį ir budą.—Ir ką galima atsiekti tokiais pigiais raudojimais?

Butų labai maloni poema, jeigu autorius poemos veikėjus-symbolius butų rimtai, be raudų, apibudinęs. Dabar išrodo, kad autoriui visai nereikia ašarų pirkti... Šios autoriaus silpnybės visai nepataiso Vandos Mingailytės studija.

Tauta atbunda *ne raudomis, ne verksmu, bet rimtu ir apmąstytu jos prakilnių sunų darbu*. Poemoje reikėjo rimtai tautos atbudimą apibudinti.

Vietos stokos dėlei negaliu šio veikalo platokiau apibudinti. Kiek čia pasakiau, iš to berods kiekvienas galės apvertinti veikalą. Dar norisi žodelį-antrą tarti apie rašybą.

Autorius rašo "nebatplėsi," "jug," "žaidzių," "nebskaičiau," "lotą" (luotą), "tuojo" (?), "viesiulai," "mumise," "išsius" ir kitos mažesnes vertės paklaidos. Vienok šitos kelios paklaidos, sulyginus su pačiu veikalu, yra visai nežymios.

Eiliavimo forma lietuviams yra visai svetima. Šiek-tiek apsišvietęs asmuo šiaip-taip eiles paskaitys, bet kaimėtis jų visai neįkąs.

Kningelė yra dailiai išleista, šiek-tiek padailinta. *Dėdė* arba *Ainių Kančios* darytų dar malonesnį įspūdį, jei turėtų kietus viršelius. Alfa.

Germanai—civilizuoti barbarai

Sunku įsivaizdinti ir suprasti, kaip gali būti žmonės kartu civilizuoti ir barbarai. Vienok apie tai rašo ir tikrina tuli francuzai, jog jų priešai—germanai—civilizuoti barbarai!

Germanai išvystė filosofiją, literatūrą, nemažai prisidėjo prie gamtamokslio, technikos ir matematikos pastumėjimo priekyn; jų poezija yra plaukenti, švelnutė, tiesiog turi religiškąjį symbolį ir žavėjančią toną. Germanų muzika pasiekė augščiausį šioje srityje laipsnį ir visas civilizuotas pasaulis gerisi josios malonumu. Germanų universitetai, mokslo akademijos, dailės bei meno galerijos, muzėjai, bibliotikos figuruoja veik pirmon tobulybės vieton. Germanų pažangą, ideališką jų charakterį patėmijo visas civilizuotas pasaulis. Pirmiau dabartinės karės dauguma garbingai kalbėjo apie germanus.

Nudien pasaulis žiuri į juos paniekos akim. Nudien Germanija yra civilizacijos, pažangos ir žmonių laisvės slogutis. Kitą kart Amerikos milijonierius, And. Carnegie, kalbėjo apie Vokietijos imperatorių, kaipo visasvietinės taikos palaikytoją. Jis kalbino Ameriką, Angliją ir Germaniją, idant jos susijungtų kruvon ir tuo užtikrintų pasaulinę taiką. Anglija nuo to atsisakė. Tada milijonierius ragino Suv. Val. susijungti su Vokietija ir darbuotis taikos srityje. Ir šis bandymas pasiliko tik bandymu. Dabar Carnegie vadina Vokietijos imperatorių taikos ar-

dytoju, militarizmo patronu. Francuzų rašytojas, Emile Boutroux, vadina vokiečius civilizuotais barbarais. Jisai savo laiške kalba, jog vokiečiai iškėlė universitetus, kaipo visų augščiausią žmonijos kreaciją, sutvėrė stebėtinus mokslų šventnamius, išvystė viršiausią intelektualę liuosybę, bet, nežiurint į tai, atėjo bombarduoti Louvain'ą, Malines'ą ir Rheims'o katedrą!

Dar vakar—sako Boutroux, Vokietijos kariškos galybės bijojo visas paasulis, bet gerbė vokiečius, už jų žinią ir nepaprastąjį idealizmą. Nudien visos tautos vienaip šaukia prieš Vokietiją. Visų šalių diplomatai ir karės žinovai tvirtina, kad Vokietijos pergalė apkaustytų pasaulio tautas ir žmonių liuosybę militarizmo ir imperializmo grandiniais. Despotizmas, brutaliskumas, barbarizmas triumfuotų. Šios nuomonės laikos ispanai, italai, graikai, šveicarai ir rumunai. Boutroux sako, kad tauta, kuri sudegino Louvain'o universitetą ir Rheims'o katedrą, užtraukė ant savęs didelę panieką.

Užtenka kiek atidesnio prisiziurėjimo į vokiečius, o tuoj pamatysime, kad vokiečiai yra tik viršutiniai civilizuoti. Dar šešioliškame šimtmetyje jie buvo puslaukiniai. Taip greit tauta nepajiegė suimti ir sus civilizacijos ir kultūros dėsnius savo sielon. Germanų mokslas—pabriežia Boutroux, yra tik viršutinė, specializacija. Tikro išsivystymo, kultūros dėsniams dar nespėjo persisunkti per germanų protus ir apimti jų sielas.

Vokietis karėje tankiausiai yra nežmoniškas—tvirtina francuzai. Netik, kad jo nežmoniškumo instinktas iškyla iš jojo nekulturingos sielos, bet dar vyriausis paliepimas verčia jį būti nežmonišku. Vokiečiai savo pasielgimu išteisina La Harpe išsireiškimą: "Pasaulyje randasi toks daiktas, vadinamas mokslisku barbarizmu." 1900 m. Vokietijos dabartinis imperatorius, Vilius, beruošdamas savo kareivius prieš Chiniją kariautų pasakė: "Nepalikite nieko gyvo ant savo kelio. Elgkitės panašiai, kaip hunsai."

Jei tada kaizeris įsakė kareiviams taip elgtis, tai ką jau kalbėti apie dabartinėje karėje vokiečių darbus.

Vokiečiai nori germanizmu užmigdyti visą pasaulį.

Fichte, savo garsioje praklboje, kurią laikė Berlyno universiteto katedron, žiemos metu, bėgyje 1807—8 metų, turėjo omenyje vieną daiktą: sukelti Vokietijos žmonėse savęs-gerbimo dvasią, taip sakant, grynai germanišką esenciją, *Deutscheit*. Šioji esencija turi būti pritaikinta pasauliui ir jį, ilgainiui, turi užvaldyti pasaulio tautas. Sekančiame šimtmetyje išvystė germanizmo teoriją arba *Deutschtum*.

Germanija ilgainiui pasipriešino graiko-latiniškai civilizacijai ir kulturai, nes ji neturėjo bendrų ryšių su germanizmu. Vokiečių nuomone germanizmas, *Deutschtum* yra dievas. Dievas *Deutschtum*.

Germanizmą sekė militarizmas ir imperializmas. Pasaulis negalėjo ilgiau kęsti. Sukilo tautos prieš Vokietijos militarizmą ir prieš grąsiančią žmonijai priepaūdą.—Tai Boutroux nuomonė. Spėras.

Laisvoji Mintis

FREEDOM OF THOUGHT

A POPULAR SCIENTIFIC MONTHLY IN THE LITHUANIAN LANGUAGE

Mėnesinis iliustruotas Mokslų ir Literatūros laikraštis, leidžiamas Bendrovės, "Laisvoji Mintis" Chicago, Illinois.

All communications must be addressed to "Laisvoji Mintis," 2627 Calumet Avenue Chicago, Ill.

Application Made for Second Class Mail Matter

No. 56

Chicago, Ill., Sausis (January) 1915

Tomas VI

INTALPA.

1. Pažvelgus Atgal, *Dr. J. Šliupas* ..... 1319—1320
2. Darba Pradedant, *Zig. Vitkauskas*. .... 1320—1321
3. Dr. Jonas Šliupas. 1322
4. Idealas, *Spėras*. .... 1323—1324
5. Kruvinasis Lietuvos laikmetis, *Dr. J. Šliupas*... 1324—1325
6. Iš Gamtos Mokslų Srities. 1326
  - (a) Kenksmingi parazitai, *Z. V-kas*. 1326
  - (b) Alkoholis mokslo šviesoje, *Z. Vitkauskas* 1326—1327
7. Penki Metai, *Z. Vitkauskas*. .... 1327—1328
8. Šis bei tas iš Chronikos. .... 1328—1330
  - (a) Mokslininkų susivaziavimas, (b) Nekrologija, (c) Dovanos, (d) Medvilnės krizisas, (e) Apie lietuvius, (f) Nelaiminga Italija.
9. Ką-gi toliau veiksime. 1330
10. Dailioji Literatura ir Dailė. .... 1331—1332
  - (a) Laimės Jieškotojas.
11. Mokslinės Amerikiečių Organizacijos—*Kaukas*. 1333—1335
12. Galas su Galu, *Pr. S. Žmogus*. .... 1335—1336
13. Iš Musų Politiško Judėjimo, *Alfa*. .... 1336—1339
14. Spauda ir Gyvenimas. .... 1339—1341
  - (a) Lietuvos Alintojai, (b) Pernykščių metų plusai ir minusai, (c) Egos Šešėliai, (d) Ir da "Europiečiai" ir "Amerikiečiai."
15. Trumpa Praėjusių Metų Apžvalga. .... 1341—1343
  - (a) Lietuvoje, (b) Suv. Val. Liet. gyven., (c) Draugijos ir Susivienijimai, (d) Iš Plačiojo Pasaulio, (e) Nekrologija, (f) Literatai.
16. Raštų Peržvalga. .... 1344—1346
  - (a) Dėdė arba Ainių Kančios, *Alfa*.
17. Germanai—civilizuoti barbarai, *Spėras*. 1346

Kiekvieno mokančio skaityti lietuvių yra neatbutina pareiga skaityti ir platinti sekančius raštus:

Lietuvių Tauta Senovėje ir šiandien, yra rimčiausias ir didžiausias istoriškas veikalas lietuvių kalboje, kurį kiekvienas lietuvis turi neatbutinai perskaityti. Parašė Dr. J. Šliupas. 3 tomai; kožnas po \$1.50. Visi trys tomai \$4.50	Dievo Piktadarystė, parašė Sabastijonas Faure. 10
Spėka ir Medega, kas nori apsipazinti su gamtos pamatiniais išstatymais ir medžiaga, teskaito šią knygą. Kaina be apdarų \$1.50; apdaryta \$2.00	Politiškoji Ekonomija, kningelė, kurią kiekvienas darbininkas ir pramonininkas turi perskaityti. Pagal d-rą J. B. Marchlevskį ir kitus parašė V. K. Račkauškas. .... .25
Inkvizicija, labai žingeidi ir tikrais faktais paremta, Kn. V. Dembskio parašyta, kninga. Kiekvienam reikia ją perskaityti. Kaina \$1.25	Tabakas, kaip jis žmonėms kenkia. Liaukine Rukė! yra nauja ir pamokinanti kningelė. Kaina ..... .10
Kankintiniai ir kankintojai už mokslą, kas nori žinoti tikrą teisybę, kaip kitą kart mokslininkai buvo kankinami, lai perskaito šią labai žingeidžią kningelę. Kaina \$1.00	Lietuviai Amerikoje sutrauka D-ro J. Šliupo kalbos laikytos 5 dieną birželio, 1910 mete, Chicagos mieste...10
Iš Ko Kyla Melai ir skriaudos žmonijoje? Kiekvienas privalo perskaityti. Kaina ..... .75	Mažoji arba Prusiškoji Lietuva 19 šimtetyje, parašė D-ras J. Šliupas "Laisvosios Minties" leidinys. .... .10
Tikri ir netikri šventieji, labai akyva kningelė. .... .25	Kun. Vienožinskis ir jo dainos; tai kningelė, kurioje žingeidžiai nupiešta didžiausio mūsų poeto-lyriko gyvenimas, charakteris ir jo dainos. Parašė Kl. Jurgelionis. .... .10
Kaip Maskolija Persekiojo Lietuvą, čia daug išreikšta teisingų minčių apie maskolius ir nelaimingą Lietuvą. Pagal "L'Oppression Russe en Lithuanie" papiešė Kun. V. Dembskis. .... .10	D-ro J. Šliupo Paveikslas. .... .10
Kaip geriausiai Laidoti Numirėlių, įdomi ir moksliška kningelė. Piešinys D-ro L. Wahlan iš angliško išguldė Kun. V. Dembskis. .... .10	Išganymas Vargdieno. .... .25
Ar Vyskupas Valančius Nebuvo Viliugiu Lietuvystės? Labai naudinga kningelė. Parašė Kun. V. Dembskis. Kaina ..... .15	Imtynės Varguolių su Bagočiais. .... .10
Užmušimas Caro Aleksandro II, parašė Jonas Gražys. .15	Lietuviai, Ar Gerais Keliais žengiamo Priekyn? Yra tai nuoširdus atsikreipimas į lietuvius. Kiekvienas, kuris perskaitys kningelę, nesakys, kad veltai laiką praleidęs. .... .15
Maskolių Naguose. Tikras atsitikimas, atpasakotas D-ro J. Šliupo. Knigėlė verta perskaitymo. .... .10	Vienakis. 5
	Koks Privalo Buti Vaikų Auginimas ir Auklėjimas, šią kningelę turi perskaityti netik tie, kurie augina vaikus, bet ir tie, kurie nori žinoti, kaip privalo buti vaikai auginami, idant jie išaugtų dorais žmonėmis. Parašė D-ras J. Šliupas ..... .25
	Reikalingi agentai čia surašytų kningų platinimui. Perkupčiams duodame gerą nuošimtį. Su visokiais reikalais kreipkitės,

"LAISVOJI MINTIS"

2627 Calumet Avenue,

Chicago, Illinois

arba

DR. J. ŠLIUPAS,

1419 N. Main Street,

Scranton, Pa.

Namas be kningos, tai mokykla be mokytojaus.

Laisvoji Mintis FREEDOM OF THOUGHT

A popular scientific monthly in the Lithuanian Language.
Subscription rate in U. S.

One year	\$2.00
Six months	1.00
Single copy	20c.

Advertising rates on application.

All communications should be addressed:

"LAISVOJI MINTIS"
2627 Calumet Ave., Chicago, Ill.

Laisvoji Mintis,

mėnesinis mokslo, politikos, literatūros ir dailės laikraštis, leidžiamas Zig. Vitkausko.

Kaina metams	\$2.00
Pusei metų	1.00
Pavienis numeris	20c.

Užsieniuose

Kaina metams	\$2.50
Pusei metų	1.25

Visokiuose reikaluose rašykite:

"LAISVOJI MINTIS"
2627 Calumet Ave., Chicago, Ill.